

INHOUD

JAARVERSLAG SIWE VZW 2004.....	2
SIWE-ACTIVITEITEN 2005.....	2
VILLA FUTURA	3
ERFGOEDKALENDER 2005 ... 2010	5
PORTOROS ... VRIJWILLIGERSVERENIGINGEN, ERFGOED EN BELEID IN EUROPA IN DE 21E EEUW.....	6
OPROEPEN.....	12
ERFGOEDNIEUWTJES EN BESPREKINGEN VAN ONZE UITSTAPPEN....	16
ONDER DE LEESLAMP	49
REGENT AANBEKOCHT VOOR DE SIWE BIBLIOTHEEK EN HET SIWE DOCUMENTATIECENTRUM	56
SIWE CAHIER 2 IS PAS VERSCHENEN (EIND MEI 2005)	57
FISCAAL AFTREKBARE GIFTEN	58

De stordeur tijdens de sloop.
Foto: Andre Cresens - voorjaar 2005

JAARVERSLAG SIWE VZW 2004

Het jaarverslag 2004 van *SIWE* vzw kan u terugvinden op onze website op volgende pagina: <http://www.siwe.be/jaarverslagen.htm>. U kiest voor 2004. U vindt hier tevens nog een link naar

het jaarverslag van 2003. Mocht u in de onmogelijkheid verkeren om dit verslag op het internet te raadplegen of af te drukken aarzel dan niet en contacteer ons gerust. Wij sturen u dan een exemplaar op. (cc & dvp)

SIWE-ACTIVITEITEN 2005: NOTEER ALVAST IN UW AGENDA

28 AUGUSTUS 2005 - CULTUURMARKT

Op 28 augustus 2005 zal *SIWE* Vzw weer van de partij zijn op de *Cultuurmarkt* in Antwerpen op het Conscienceplein

11 SEPTEMBER 2005 : OMD – HOUT

SIWE vzw zal op *Open Monumentendag 2005* in Leuven in de *Molens van Orshoven* aan de *Vaartkom* in de Stapelhuisstraat 15 rond het thema *Hout* de nodige activiteiten ontplooiën.

17 SEPTEMBER 2005 - PIWB-UITSTAP WAAR SIWE VZW- LEDEN KUNNEN AAN DEELNEMEN

Op 17 september 2005 organiseert de *PIWB* of *Patrimoine industriel Wallonie Bruxelles* een wat zij noemen “*bateau-mouche*”-excursie op het *Canal du Centre* doorheen de hydraulische liften nummer 4 van Thieu en het pompstation van de lift nummer 3 te Bracquagnies alsook de

nieuwe kabellift van Strépy-Thieu. Een koude schotel zal aan boord geserveerd worden gedurende de boottocht. De prijs per deelnemer bedraagt ongeveer 40 euro waarvan 22,50 euro voor wat betreft de maaltijd en de bijhorende drank. Wie dat wenst kan aansluiten tot een bepaald aantal deelnemers bereikt is. Contacteer asap: Bruno **Van Mol** – voorzitter van *PIWB asbl* – 64, rue Richébé – 7390 QUAREGNON – telefoon 065 786359 – gsm 0474 951946 of e-mail bruno.vanmol@skynet.be. Via hem of ons (info@siwe.be of 016 584342) kan u meer informatie verkrijgen over deze uitstap.

2 OKTOBER 2005 - KUIPERSNIJVERHEID IN VLAANDEREN

Op 2 oktober 2005 trekt *SIWE* vzw naar Lokeren om er in het *Stedelijk Museum* de tentoonstelling *Van boom tot vat – Over de kuipersnijverheid in Vlaanderen* te bezoeken. Afspraak om 10:00 aan het

Stedelijk Museum – Markt 15A – 9160 Lokeren (telefoon 09 3454458). Gelieve ons vooraf uw komst te melden (telefoon : 016 584342 – e-mail (info@siwe.be)

19 NOVEMBER 2005 : EINSTEIN IN DE LAGE LANDEN

Op 19 november 2005 trekt *SIWE* vzw naar het *Museum voor de Geschiedenis van de Wetenschappen* in Gent voor de tentoonstelling *Einstein in de Lage Landen*. We zullen er onder leiding van directeur-diensthoofd prof.dr. J. **Uyttenhove** een rondleiding krijgen. Afspraak om 10 uur bij het *Sterrecomplex*

VILLA FUTURA

Het *Steunpunt Industrieel en Wetenschappelijk Erfgoed* vzw is samen met de anderen actief binnen het samenwerkingsverband 'Villa Futura': *Vlaams Centrum voor Volks-cultuur* vzw, *de Academie voor de Streekgebonden Gastronomie* vzw, *Heemkunde Vlaanderen* vzw, *Kant Vlaanderen* vzw, het *Openluchtmuseum Bokrijk*, het *Samenwerkingsverband Vlaamse Verenigingen voor Familiekunde* vzw, *Sportimonium* vzw, *Volkskunde Vlaanderen* vzw en tal van andere partners. Er was de spannende *Villa Futura*-wedstrijd die van start ging in de nacht van 22 maart 2005. Alle jongens en meisjes van de vijfde en zesde klas konden meespelen om de hoofdprijs: een échte tijdscapsule vullen voor de toekomst! Naar

– Krijgslaan 281 (gebouw S30) te 9000 Gent. Gelieve ons op voorhand van uw komst te verwittigen via telefoon (016 584342) of e-mail op het *SIWE Trefpunt*.

Hebben we daarnaast ook nog voor u in petto... en u leest erover in een volgende *SIWE Nieuwsbrief* meer!

NOVEMBER 2005 :

ALGEMENE VERGADERING *SIWE* VZW – HERFST 2005 MET DAARNA DE *SIWE* VZW HERFSTLEZING

DECEMBER 2005 :

MOSSELEN & SCHELPEN

aanleiding van de *Erfgoeddag* 2005 op zondag 17 april – die dit jaar in het teken van 'Gevaar' stond, hebben het *VCV* vzw en de andere – eerder aangehaalde – organisaties waaronder *SIWE* vzw samen de handen uit de mouwen gestoken. 'Villa Futura' was het resultaat. De capsule werd op zaterdag 16 april 2005 officieel gevuld door de winnaar – Jelina **Vanvaeck-Smets** (11jaar – zesde klas van de *Sint-Lambertusschool* van Mechelen) –, de bekende Vlaming – Marc **de Bel** –, Bert **Anciaux** (bevoegde minister die zijn *weblog* deponeerde), Sylvain **Sleypen** (van de *provincie Limburg* overhandigde een oude bandopnamer) en de klas uit het *TIO* (Tongeren) die de capsule aanmaakte een gsm op het grote *Openingsfeest*

van de *Erfgoeddag*. De capsule werd vervolgens gesloten en zal pas op een nader te bepalen moment in de toekomst geopend worden. Deze capsule bevindt zich nu in het *Openluchtmuseum Bokrijk*. Wat zit ervan Jelina in?: een elektrische typemachine/tikmachine, een oude elpee (lp), een bundel met verhalen uit haar klas en een verhaal in het Mechelse dialect en een filmcamera. Marc **de Bel** vulde de tijdscapsule verder met: een voetbal, een portie liefde, een zakje zelfgekeweekte bloemzaadjes en een fles drinkbaar water. Naast de wedstrijd was er tevens de *Villa Futura*-week waar leerkrachten en jongerenwerkers aan hun trekken konden komen. De organisaties uit de sector *Volkscultuur* bevolkten – en bevolkten nog steeds – elk één van de kamers in het *Villa Futura*-huis op <http://www.villafutura.be> en tonen daar hoe men in een klas of op het speelplein op een toffe, maar laagdrempelige manier rond erfgoed kan werken. Om dit in de praktijk te illustreren werkte elk van hen tijdens de week voor de *Erfgoeddag* (11 tot en met 15 april 2005) een educatieve activiteit uit met verschillende klassen. Het resultaat daarvan kon door iedereen bekeken en bezocht worden op de *Erfgoeddag* maar vind je ondertussen op onze webstek: <http://www.villafutura.be> waar door middel van verslagen, foto's en lesmateriaal de verschillende activiteiten gerepresenteerd werden/worden. Een stafmedewerker van *SIWE* vzw – Dominique **Vanpée** – ging op 24 maart

2005 lesgeven in de lagere school *De Buurt* in de Kartuizerstraat 20 te Gent. Het basismateriaal hiervoor kwam van Hilde **Schoefs** van het VCV vzw. Op de webstek (*Villa Futura*) hadden we tevens de aandacht gevestigd op de *SMS*- en/of *MSN*-taal (*IRCen* of *TXting*) met haar afkortingen. Om haar vast te leggen voor de toekomst maakten we een lijst van een goede 6000 afkortingen op de *SIWE*-website (<http://www.siwe.be/sossmstxt.htm>) Op 12 april 2005 braken wij – Chris **Crombé** en Dominique **Vanpée** – gesteund door medewerkers van het *MIAT*, VCV vzw (Katrijn **D'hamers**) en *Volkskunde Vlaanderen* vzw (Laura **Messiaen**) samen met leerlingen en enkele begeleiders uit de school *De Buurt* in in het *Museum voor Industriële Archeologie en Textiel (MIAT)* met een heleboel vragen. *SIWE* vzw maakte een voorbeeldlijst aan. De leerlingen konden een ellenlange lijst van vragen stellen aan de gidsen en het andere personeel van het museum, over van alles en nog wat: *Hoe lang werkten de mensen vroeger? Wat is zeep? Vind je het prettiger om in een museum te poetsen dan thuis of bij mensen (thuis)?* Op die manier leerden ze dat een museum meer is dan wat er in het gebouw staat en dat er veel meer mensen werken dan alleen de gidsen. Zij leverden tevens het voorwerp van 2004: de elektronische identiteitskaart. Ieder voor zich konden ze aan de hand van teksten en/of tekeningen een voorwerp voorstellen voor 2005. En de leerlingen waren zeer

creatief. Ze leverden tekeningen met betrekking tot: een douche met sponzen die het makkelijker maken om je rug te wassen, een biologische wasmachine, een zichzelf opblazende veiligheidszak als je van de fiets valt, niet-dodende wapens om mensen te arresteren, de *I-Pod*, ... De tekeningen bleven een tijd in het museum en konden op Erfgoeddag bekeken worden in een locatie binnen het museum. In de pers/media kreeg *Villa Futura* – naast deze in de publicaties van de deelnemende organisaties – redelijk wat aandacht. Tot ongeveer 26 maart 2005 gaf dit: Geert Palmaerts. *Tijdcapsule*. Op : *TVLimburg Nieuws*, dinsdag 8 maart 2005, 18:30 ; DiRO (Dirk Roefflaer). *Tongeren. Leerlingen TIO maken tijdcapsule voor Erfgoeddag*. In : *Het Belang van Limburg*, woensdag 9 maart 2005, p. 11 ; Geert Palmaerts. *Tijdcapsule*. Op : *TVLimburg Weekoverzicht*, zondag 13 maart 2005, 19:00 ; *Wrapper Britt*. Op : *Ketnet*, donderdag 17 maart 2005, 19:26 – 19:31 ; Hein Decaluwé. *Actua*. Op : *Radio 2*, maandag 21 maart 2005, 13:45 ; Hein Decaluwé. *Actua*. Op : *Radio 2*, dinsdag 22 maart 2005, 05:40 (heruitzending) ; Barbara Debusschere. *'Spaghettisaus, mijn skates en mijn knuffel.'* *Kinderen maken eigen toekomstmuseum*. In : *De Morgen*, woensdag 23 maart 2005, p. 1 ; Barbara Debusschere. *Alles wat leuk is om te bewaren, stop je in de tijdcapsule. Erfgoededucatie nieuwe stijl kruipt in de huid van kinderen*. In : *De Morgen*, woensdag 23 maart 2005, p. 7 ; (BDB). *Van spaghettisaus tot 'de Nederlandse taal'*. In : *De Morgen*, woensdag 23 maart 2005, p. 7 ; Iris

Vanhoof. Op: *4fm*, donderdag 24 maart 2005, 12:20-12:30 (zie ook <http://www.fmbrussel.be>) ; *Op zoek naar het eeuwige leven in een griezelhuis*. In : *Metro*, vrijdag 25 maart 2005, p. 11 ; Annemie Tweepenninckx. *Fresco*. Op : *Klara*, vrijdag 25 maart 2005, 17:00-18:00 ; Christina Van Geel. *Brood en Spelen*. Op : *Radio 1*, zaterdag 26 maart 2005, 09:35-09:40 en JR. *KidsJournal*. In : *Het Nieuwsblad*, zaterdag 26 maart 2005, p. 48. (wordt vervolgd) Maar *Villa Futura* is nog niet voorbij. Een (vervolg)project werd ingediend bij het *Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap – WVC*. Zo zal *SIWE* vzw in de loop van juni 2005 de klas van Pim **Mertens** (*De Vlieger* – Kasterlee) bijbrengen wat erfgoed is (een les) en enkele dagen later met hen inbreken in *Isotopolis* (<http://www.isotopolis.be>) Over dit alles lees je zeker wat in een volgende *SIWE Nieuwsbrief*. (dv – gedeelten van tekst hs en kd)

ERFGOEDKALENDER 2005 ... 2010 ...

2005-06-10 – 2006-10-31

AHA! FYSICA. WETENSTAPPEN IN LEUVEN

(wandeling) Leuven

Informatie: url <http://fys.kuleuven.be/ahafysica>

2005-06-18 – 2006-01-08

AAN TAFEL! PHILIPPE CAUDERLIER, EEN MEESTERKOK UIT GENT

MIAT, Minnemeers 9, Gent

Informatie: <http://www.gent.be/miat>
2005-09-24

HEEMDAG 2005 - 'OVER ETEN GESPROKEN' - VERRASSEND CULINAIR ERFGOED IN VLAANDEREN

Elewijt-Center vzw, Tervuursesteenweg
564 – Elewijt-Zemst

Culinair erfgoed maakt een wezenlijk deel uit van de Vlaamse cultuur en identiteit. Iedere Vlaamse provincie heeft immers zijn eigen streekgebonden specialiteiten.

Vaak schuilt achter deze lokale gerechten en dranken een heel eigen geschiedenis die zijn stempel gedrukt heeft op de ontwikkeling en evolutie van een bepaald gebied. Aan de hand van twee vernieuwende lezingen, gebracht door deskundigen op dit gebied, mogen de deelnemers proeven van dit interessante dagthema. In de namiddag wordt iedere deelnemer getrakteerd op een verrassend bezoek dat volledig in het teken staat van de Vlaams-Brabantse streekspecialiteiten. Welke locatie u te zien krijgt, blijft het geheime ingrediënt van deze heemdag en zal u pas op de dag zelf worden meegedeeld. U kan inschrijven voor de 'Heemdag 2005' door *Heemkunde Vlaanderen* vzw **vóór 15 juli 2005** te verwittigen (*Heemkunde Vlaanderen* vzw, Kerkstraat 17, 2970 's-Gravenwezel, tel. +32 (0)3 658 90 34, fax +32 (0)3 685 59 30, e-mail: info@heemkunde-vlaanderen U kan ook *online* inschrijven via de website: <http://www.heemkunde-vlaanderen.be/>

Aha! Fysica
WetenStappen in Leuven

PORTOROZ ... VRIJWILLIGERSVERENIGINGEN, ERFGOED EN BELEID IN EUROPA IN DE 21^E EEUW

SIWE VZW MIDDEN DE VRIJWILLIGERSWERELD!

In maart 2004 ontving Fons **Dierickx** de *Prijs van de Vlaamse Gemeenschap voor de Vrijwilliger*. Met deze nieuwe prijs wil de Vlaamse overheid de aandacht vestigen op het vele vrijwilligerswerk dat in alle domeinen van de cultuur en in het bijzonder in het sociaal-culturele veld een belangrijke schakel is in de gemeenschapsvorming, de educatie en de culturele en maatschappelijke activering. De vereniging waar hij voorzitter van is, *Heemkunde Vlaanderen* vzw, organiseerde samen het *VCM Contactforum voor Erfgoedverenigingen* vzw en het *Vlaams Centrum voor Volkscultuur* vzw (VCV vzw of het steunpunt voor volkscultuur) een *Studiedag : Weten wij wat zij willen? Vrijwilligersverenigingen, erfgoed en beleid in Europa in de 21^e eeuw* die plaatsgreep op 18 mei 2005 in het Auditorium van het *Boudewijngebouw* te Brussel. Vrijwilligers- en/of erfgoedverenigingen? Wie weet wat zij willen? En weten zij wat de overheden willen? We halen hierbij even aan uit Jeroen **Walterus**. *Erfgoedverenigingen en vrijwilligers in Vlaanderen: "Erfgoed betekent niet enkel 'de dingen', maar ook 'de verhalen' en vooral: de mensen. Naast de professionals die in beroepsverband werken in erfgoedinstanties (musea,*

archiefstellingen, bewaarbibliotheken, allerlei erfgoedcentra en overheidsdiensten) zijn er in Vlaanderen duizenden vrijwilligers actief in erfgoedverenigingen: (professionele en amateur-)onderzoekers (historici, archeologen, volkskundige, heemkundigen, genealogen, ...) erfgoedverzorgers en – bemiddelaars, kortom een deskundige en gemotiveerde groep van vrijwilligers. Dankzij een grootschalig onderzoeksproject – Een kwantitatief en kwalitatief onderzoek naar het actuele lokaal historisch, volks- en heemkundig landschap in Vlaanderen (project Alpha), 2001-2002 – konden we via een enquête bij lokale erfgoedverenigingen veel informatie verzamelen over de vrijwilligers die er actief zijn. Globaal blijkt uit het onderzoek dat de erfgoedverenigingen het, ondanks enkele problemen, niet zo slecht doen, wel integendeel: hun ledenaantal (in het totaal naar schatting 150.000 tot 200.000) is in de voorbije 10 jaar eerder vooruitgegaan dan teruggelopen. (...) Er is ook nood aan een platform (b.v. via de werking van erfgoedcellen) waar vrijwilligers en professionals elkaar kunnen ontmoeten en gezamenlijk initiatieven nemen, b.v. via projectwerkingen die een voorbeeldfunctie kunnen vervullen en die een professionaliserende impact hebben. Professionalisering mag evenwel niet als een bedreiging overkomen bij de vrijwilligers. (...)" In

2001 werd de *Verklaring van Portoroz* (tekst wordt hieronder opgenomen) - een basistekst die Europese regeringen én erfgoedverenigingen een referentiekader aanbiedt – voor het denken en een beleid maken rond erfgoed, verenigingen en vrijwilligers aangenomen. Een jaar eerder werd dit voorbereid op een bijeenkomst te Oslo (zie literatuurlijst hieronder). Samen met andere organisaties speelde VCM toen reeds een essentiële rol bij de totstandkoming. Wat was het belang van deze verklaring? *“Voor de eerste maal werd op een structurele manier op Europees niveau aandacht besteed aan de rol van de vrijwilligersorganisaties in de erfgoedsector. Hoewel in eerste instantie het onroerend erfgoed bedoeld was, kunnen de uitgangspunten en principes ook perfect worden toegepast op het roerend en immaterieel erfgoed, zeker nu er ook op internationaal niveau naar gestreefd wordt hiervoor allerlei conventies en verdragen te ontwikkelen (bijvoorbeeld binnen de Unesco).”* (uit *VCM contact* –nr. 43) Wat was de bedoeling van de voorbereidende dag – een *masterclass* – met de Noorse geestelijke vader en drijvende kracht achter de bijeenkomsten in Oslo en Portoroz – Dag **Myklebust** – op 11 mei 2005 en de studiedag op 18 mei 2005? Hoe staat het met de praktijk en in welke mate werd deze *Verklaring* reeds geïmplementeerd in Vlaanderen? Is er werk van gemaakt? Hoe kan men beleidsverantwoordelijken overtuigen om Portoroz als basisprincipe te gebruiken bij

beleidsbeslissingen? In welke mate is de verklaring aan aanvullingen/aanpassingen toe? Moeten daarbij sommige zaken scherper en actueler geformuleerd worden? Hoe organiseren we dit vanuit Vlaanderen? Dienen er structuren en platformen hiertoe gecreëerd? Op 11 mei gingen beleidsmakers, topambtenaren en vertegenwoordigers van koepelverenigingen de ‘architect’ be- en ondervragen, in discussie met hem. De resultaten hiervan waren de insteek voor en werden gepresenteerd op de studiedag *Weten wij wat zij willen*. Met dank voor de schitterende presentatie ervan door Ingo **Luybaert** (VCM) en Marc **Jacobs** (VCV). Door hen maar ook door de anderen die aanwezig waren in het *Boudewijngebouw* te Brussel was de studiedag op 18 mei 2005 een nieuw beginpunt. Dit werd geschraagd en aangevuld door de inbreng van een Europees leidend ambtenaar van de *Raad van Europa*, de uitleg rond de verbreding van het erfgoedbegrip door de *UNESCO*, de Waalse ervaringen van Bénédicte **Selfslagh** in de internationale erfgoedfora en het panelgesprek. Ook vanuit het beleid (*M&L* – volkscultuur) en zijn ministers was er duidelijke inbreng en interesse. Wij houden u over de conclusies en de vervolgen op de hoogte in volgende nummers van de *SIWE Nieuwsbrief*. De initiatiefnemers hopen daarna op een vervolg in twee fasen. In de eerste fase dient de tekst van Portoroz opnieuw gepubliceerd, in context geplaatst en met onder andere de resultaten van de

studiedag verder geduid. Het resultaat zou worden voorgelegd aan het brede veld van erfgoedverenigingen in Vlaanderen. En hier citeren we de directeur van het VCV vzw – de heer M. **Jacobs** - : “*Het is de bedoeling de verklaring te actualiseren, daar programma’s uit te distilleren en ook terug te koppelen naar het internationale niveau. Dit kan leiden tot de volgende fase, namelijk een internationaal project waarmee kernen van het Portoroz-programma gerealiseerd worden vanuit Vlaanderen en waarbij eventueel gestreefd wordt naar een nieuwe verklaring door Europese ministers verantwoordelijk voor erfgoed in de brede betekenis van het woord.*” Laten we hopen dat dit kan en dat Vlaanderen bereid is om hier een internationale vergadering voor op te zetten ter voorbereiding.

Dominique Vanpée

Declaration on the role of voluntary organisations in the field of Cultural Heritage = Déclaration sur le rôle des organisations bénévoles dans le domaine du patrimoine culturel = (Russisch). S.I. / Council of Europe = Conseil de l'Europe, s.a., 12p.

Marc Jacobs. *Lobby voor je hobby : kansen en uitdagingen voor heemkundige kringen in een integraal lokaal cultuurbeleid.* In : *Mores – Tijdschrift voor volkscultuur in Vlaanderen*, jrg. 2 (2002), nr. 3, pp. 19-25.

Marc Jacobs. *Voorbij Portoroz... Erfgoedverenigingen in Vlaanderen en europa*

: *een beleidsimpuls.* In : *Mores – Tijdschrift voor volkscultuur in Vlaanderen*, jrg. 6, nr. 1 (januari-februari-maart 2005), pp. 7-8.

Dag Myklebust (preface/préface); Todor Krestev (illustration). *First European Conference on voluntary organisations in the field of cultural heritage. Oslo, Norway 21-24 September 2000. Report. (March 2001) = Première conférence européenne sur les organisations bénévoles dans le domaine du patrimoine culturel. Oslo, Norvège 21-24 septembre 2000.* Oslo : The Norwegian Society for the Preservation of Ancient Monuments = Société norvégienne pour la protection des monuments historiques = Fortidsminneforeningen, 2000, v.p.

Portoroz anno 2005. Weten wij wat zij willen? Vrijwilligersverenigingen, erfgoed en beleid in Europa in de 21ste eeuw. In : *VCM contact*, jrg. 12, nr. 43 (januari-februari-maart 2005), pp. 15-17.

Jeroen Walterus. *Erfgoedverenigingen en volkscultuur ontcijferd* Brussel : VCV, 2003, op het net: <http://www.vcv.be/onderzoek/133.html> - project Alpha)

Jeroen Walterus. *Erfgoedverenigingen en vrijwilligers in Vlaanderen. Dynamiek in de erfgoedsector!* In : *Mores – Tijdschrift voor volkscultuur in Vlaanderen*, jrg. 5, speciale editie (mei 2004), pp. 10-11.

Jeroen Walterus. *Vrijwilligers in erfgoed- en volkscultuurverenigingen. Een buitenbeentje in de sociaal-culturele sector, een voetje voor in de erfgoedsector?* In : *Niet zomaar. Vrijwilligerswerk in Vlaanderen*, 2003. Brussel : Koning Boudewijnstichting, 2003, pp. 23-29.

WET BETREFFENDE DE RECHTEN VAN DE VRIJWILLIGERS

De *Wet betreffende de rechten van de vrijwilligers* is donderdag 19 mei 2005 gestemd in de *Kamer* en wordt overgezonden naar de *Senaat*. De wet wordt van kracht op de eerste dag van de zesde maand na publicatie in het *Belgisch Staatsblad*. Organisaties die nu reeds met vrijwilligers werken, krijgen een extra overgangstermijn van 6 maanden.

url : *Wet betreffende de rechten van de vrijwilligers - Enkele belangrijke elementen*
http://culturelebiografie.be/library/cbv/documents/2005026_vrijwilligerswet.pdf
 en <http://vrijwilligerswerf.be/informatie/informatie.php?id=2> (of onder informatie – rechten en plichten op <http://vrijwilligerswerk.be>) (dv)

NOG ENKELE ANDERE INTERESSANTE WEBSITES MET BETREKKING TOT VRIJWILLIGERSWERK VOOR HEN DIE ACTIEF ZIJN IN HET INDUSTRIËLE EN WETENSCHAPPELIJKE ERFGOEDVELD

<http://www.vrijwilligersweb.be>
<http://www.vrijwilligersweb/steunpunt.php?omega>
<http://hetpunt.vgc.be>
<http://www.wvc.vlaanderen.be/vrijwilligers>
<http://www.wvc.vlaanderen.be/juriwel/vrijwilligerswerk/>

http://socialsecurity.fgov.be/NL/specifieke_info/vrijwilligers/hoge_raad/index.htm
<http://www.cultuurlokaal.be>
<http://www.erfgoedverenigingen.be>
<http://www.erfgoednet.be>
<http://www.monument.vlaanderen.be>
<http://www.erfgoeddag.be>
<http://www.culturelebiografie.be>
<http://www.vcv.be>

VERKLARING VAN PORTOROZ OMTRENT DE ROL VAN VRIJ WILLIGERSORGANISATIES OP HET VLAK VAN HET CULTUREEL PATRIMONIUM

Tijdens hun bijeenkomst op 6 en 7 april 2001 te Portoroz (Slovenië) in het kader van de 5^e *Europese Conferentie*,

- verwijzend naar artikel 11 van de *Europese Conventie van de rechten van de mens*, die voor iedereen het recht garandeert op vrije niet-gewelddadige vergadering en op vrijheid van vereniging;
- rekening houdend met artikel 10 van dezelfde *Conventie*, dat voor ieder de vrijheid van meningsuiting waarborgt;
- verwijzend naar artikel 14 van de *Conventie voor de bescherming van het architecturaal erfgoed van Europa*;
- met bevestiging van de verklaring van de Ministers, verantwoordelijk voor het cultureel patrimonium, tijdens de 4^e *Europese Conferentie* in 1996 te Helsinki, volgens welke “*de rol van vrijwilligersorganisaties effectief dient gestimuleerd, geconcretiseerd*

en aangemoedigd, waarbij rekening gehouden wordt met de belangrijke inbreng van vrijwilligersinitiatieven en –structuren bij de opbouw van een democratische samenleving”;

- overwegend dat het jaar 2001 door de *Verenigde Naties* uitgeroepen werd tot *Internationaal Jaar van de Vrijwilligers*;
- verwijzend naar *de Conventie van de Verenigde Naties betreffende de toegang tot informatie, de deelname van de burger aan het besluitvormingsproces en de toegang tot de rechtspraak inzake milieuangelegenheden*;
- verwijzend naar de Aanbeveling 1496 (2001), aangenomen door de *Parlementaire Vergadering* van de *Raad van Europa* op 24 juni 2001 omtrent de verbetering van het statuut en de inzet van vrijwilligers;
- met de nadruk op het belang van de conclusies van de *eerste Europese Conferentie omtrent de vrijwilligersorganisaties die betrokken zijn bij het cultureel patrimonium*, gehouden van 21 tot 24 september in Oslo;
- met de gelijktijdige erkenning dat voornaamste bevoegdheid inzake de bescherming van het cultureel patrimonium berust bij de regeringsinstaties;

AANVAARDEN DE MINISTERS,
VERANTWOORDELIJK VOOR
HET CULTUREEL PATRIMONIUM,
VOLGENDE VERKLARING

AANGAANDE DE ROL VAN VRIJWILLIGERSORGANISATIES OP HET VLAK VAN HET CULTUREEL PATRIMONIUM

Wij, Ministers bevoegd voor het cultureel patrimonium

KOMEN OVEREEN dat de algemene principes die gelden voor alle vrijwilligersorganisaties ook van toepassing zijn voor deze die op het vlak van het cultureel patrimonium actief zijn;

VERZOEKEN de overheden van de lidstaten hun optreden ten aanzien van het vrijwilligerswerk op volgende uitgangspunten te baseren:

1. Het bestaan van vrijwilligersorganisaties is van belang bij de uitbouw en vestiging van samenlevingen, die steunen op een pluralistisch democratisch systeem.
2. Vrijwilligersorganisaties, geïnspireerd door democratische beginselen, zijn onmisbaar voor de volksopvoeding tot een echte democratie.
3. Het recht om vrijwilligersorganisaties te stichten, maakt integraal deel uit van de mensenrechten en dient aangemoedigd door alle regeringen.
4. Vrijwilligersorganisaties dienen te beschikken over volledige vrijheid van meningsuiting, binnen de grenzen van een democratische samenleving.
5. Vrijwilligersorganisaties dienen toegang te hebben tot de noodzakelijke informatie met het oog op hun werking bij het positief kritisch opvolgen van het overheidsbeleid inzake bescherming van het cultureel patrimonium.

6. Vrijwilligersorganisaties dienen in staat te worden gesteld om deel te nemen aan het besluitvormingsproces aangaande bijvoorbeeld de fysieke planning en het opstellen van lijsten voor de bescherming van monumenten en sites.
 7. Vrijwilligersorganisaties dienen ertoe aangezet de werking van regeringen en andere overheidsinstanties over te nemen door verantwoordelijkheden te aanvaarden die niet gewoonlijk of per definitie tot deze instanties behoren.
 8. De regeringen dienen de vrijwilligersorganisaties aan te sporen actief mee te werken bij het voorkomen van conflicten, in respect voor de culturele verscheidenheid en met de aanmoediging van andere culturen.
 9. De creativiteit en de werking van vrijwilligersorganisaties mogen in geen geval geremd worden door slecht bureaucratisch beheer.
 10. In de mate van het mogelijke dienen publieke overheden financiële maatregelen te nemen om de ontwikkeling van vrijwilligersorganisaties aan te moedigen en te ondersteunen.
 11. Financiële steun aan vrijwilligersorganisaties mag deze niet beknotten in hun mogelijkheden tot positieve kritiek op overheidsbeleid.
 12. De systemen voor financiële steun dienen transparant te zijn en makkelijk toegankelijk om de democratische controle op de aanwending van de beschikbare middelen te verzekeren.
 13. Vrijwilligersorganisaties zijn essentieel om het grote publiek te informeren omtrent hun kennis in dit domein.
 14. Samenwerking tussen organisaties die actief zijn op het vlak van het cultureel patrimonium en zij die in andere domeinen werken, dient aangemoedigd om een coherent en intersectoraal beleid te bevorderen dat zich inzet voor het behoud van het milieu en de omgeving in zijn geheel.
 15. Vrijwilligersorganisaties moeten hun geloofwaardigheid bewijzen via hun resultaten, hun kwaliteitsniveau en hun vermogen om verantwoordelijkheden te dragen.
 16. Vrijwilligersorganisaties moeten de wetgeving op hun terrein eerbiedigen, maar dienen aangezet om, indien nodig, verbeteringen voor te stellen.
 17. Vrijwilligersorganisaties moeten over vorming kunnen beschikken om hun competenties te versterken bij de actieve deelname aan de bescherming door de gemeenschap van het cultureel patrimonium.
- WIJ, Ministers, bevoegd voor het cultureel patrimonium, VERZOEKEN de Raad van Europa:
- een systeem van jumelage op te zetten dat het nieuwe vrijwilligersorganisaties, die hun steentje willen bijdragen tot het cultureel patrimonium, mogelijk maakt

- in contact te treden met reeds gevestigde organisaties;
- via forums (=fora), regelmatige contacten te verzekeren onder vrijwilligersorganisaties binnen de sector van het cultureel patrimonium, waarbij zoveel mogelijk gebruik ge-

- maakt wordt van bestaande structuren;
- binnen het Europees Netwerk van het patrimonium (HEREIN) een internetsite te ontwikkelen die een platform en een bind- en informatiemiddel biedt aan vrijwilligersorganisaties.

OPROEPEN

IEMAND NOG ZENDAMATEURTERMEN DIE GEBRUIKT WORDEN IN HET NEDERLANDS?

Wij vonden toch een meer uitgebreide lijst van zendamateurtermen (bovenop afkortingen) terug dan we dachten in *SMS TXT SOS* in *SIWE magazine* nummer 21 (maart 2005), p. 24: Marc **De Coster** uit Tienen publiceerde een hele lijst voor Nederland en Vlaanderen in zijn boek *Woordenboek van jargon en slang*. Amsterdam : Bert Bakker, 1992, pp. 573-578, zijnde 'zendamateurs': "10-1, 10-2, 10-4, 10-9, 10-11, 10-18, 27 MC-band, 51, 55, 73, 88, 105, achtentachtig, AF, affirmatief, afknijper, alfaatje, AM, bak of bakkie, bakkenist, basis, biem, binnenspetteren, bloemkolen, break?, breaker, bye, call, capa, CB, cheerio bye hoei, citizen band, copiëren, cowboy, CQ, dikke 88 of dikke achtentachtig, dippen, drieënzeventig, drukker, dubbele oei, DX, eenenvijftig, elfmeterband, ERP, eyeball, fietsen, FM, gain, gallen, GBY, genomen?, ham, harmonischen, honderdenvijf,

*honderd procent voor, ijzel, inpraten, kacheltje, kappa, knijpen, kolletje, lady, lineaire versterker, locatie, log, luisterrijk, mayday, mic, mic-pushen, Mike, mike fright, mobiel, mobiel fix, moduleren, muizen, nabrander, negatief, negatieven, netontstoringsfilter, notch-filter, oei, okapi, old lady, old man, oproepkanaal, opsmoren, overmodulatie, platgooien, positief, positieve nummertjes, positieven, power, power mike, power reducer, prikken, Q-code, QRA, QRG, QRL, QRL-en, QRM, QRPieter, QRPetra, QRT, QRV, QRX, QRZ, QSL, QSO, QSY, QTH, Roger, Romeo, S-meter, Santiago, sideband, skipnaam, spetteren, spriet, staande-golfverhouding, staandebij, stand-by, stoof, SWR, ten-code, tokkelen, tokkeltaal, truck, TVI, tweemeterbak, tweemeteren, uitluisteren, vijftewintig, vijfenvijftig, visu, visueel, vossen, zeshonderd ohm en zwarte madam." Heeft er nog iemand aanvullingen? Contacteer ons dan gerust op het *SIWE Trefpunt* – Stapelhuisstraat 15 te 3000 Leuven – tel/fax 016 584342 – e-mail info@siwe.be (dv)*

OUDE BRUGSE FACTUREN

Ik zoek voor een privé-collectie facturen uit de 19e en 20e eeuw van Brugse winkels en bedrijven, ter bescherming van het Brugs economisch erfgoed. Dirk **Michiels** – Carmersstraat 108 – 8000 Brugge.

CENTRALE WERKPLAATSEN TE KESSEL-LO

Het *stadsarchief* en de *Leuvense erfgoedcel* zijn n.a.v. de herbestemming van de *Centrale Werkplaatsen* op zoek naar getuigenissen die verband houden met het wonen en werken op en rond de oorspronkelijke site van de *Centrale Werkplaatsen*. Het is de bedoeling via getuigenissen van mensen die daar hebben gewoond en/of gewerkt een project mondelinge geschiedenis op te zetten over dit belangrijke deel van Kessel-Lo. Wij zijn op zoek naar alle mensen die informatie hieromtrent hebben en bereid zijn hun herinneringen voor dit project ter beschikking te stellen. We zijn dus dringend op zoek naar ex-werknemers of buurtbewoners van de *Centrale Werkplaatsen* te Kessel-Lo. Bent of kent u zo iemand? Aarzel niet om naam, adres, telefoonnummer en e-mailadres door te geven via erfgoedcel@leuven.be of 016 211875 of de coördinaten terug te sturen naar L. Vanderkelenstraat 30 – 3000 Leuven of te faxen naar 016 584234 telkens met vermelding ‘*Centrale Werkplaatsen*’.

(Ook *SIWE* vzw is in het kader van

de herbestemming bezig om een aanvullende publicatie voor te bereiden over de *Centrale Werkplaatsen*. U kan ons contacteren via de geijkte kanalen: *SIWE Trefpunt* – Stapelhuisstraat 15 te 3000 Leuven – tel/fax 016 584342 – e-mail info@siwe.be - Wij zullen tevens uw gegevens die u doorspeelt aan ons met het project van de *Leuvense erfgoedcel* en het *stadsarchief* delen.)

ETIENNE SABBEPRIJS VOOR DE GESCHIEDENIS – 2005

Men vraagt ons vanuit de *Stichting Etienne Sabbe* vzw te melden dat ter promotie van de cultuurhistorische discipline deze stichting de *Etienne Sabbeprijs voor geschiedenis 2005* ten belope van 2500 euro uitschrijft ter gelegenheid van haar 20-jarig bestaan.

Nadere inlichtingen met betrekking tot het indienen van de werken en de kandidaatstelling kunnen schriftelijk opgevraagd worden bij: Paul **Thurman** – secretaris van de jury, per adres: *K.U.Leuven Campus Kortrijk – KULAK* – Etienne Sabbelaan 53 – 8500 Kortrijk – e-mail Paul.Thurman@kulak.ac. (dv)

VUURMOLENS

Zoekt u mee met de *Heemkundige Kring De Semse* naar de vuurmolens die Vlaanderen kende. Zij hebben er één in Elewijt. Vuurmolens... ja:

Begijnendijk (Vuurmolen minstens tussen 1919 – 1954 – Emiel **Goris**), Boorsem

(Maasmechelen), Brugge (*Vuurmolen café* – Kraanplein 5 – 8000 Brugge), Dilsen (*Oude Vuurmolen* – Rijksweg 106 – 3650 Dilsen),

Dormael (Zoutleeuw), Kontich (vuurgraanmolen – eerst gas dan elektrisch), Lanaken

Vuurmolen te Lanaken op een berg in volksverhaal in volksverhalenbank (http://www.volksverhalenbank.be/ZOEKEN_DETAIL.CFM?ID=7174) Maasmechelen (*Vuurmolen* – Boorsem), Overijse - Het project "*Vuurmolen*" – Overijse - 3. Op deze plek staat de "vuurmolen". Wat voor een soort molen was dat en waarom werd die zo genoemd?

De vuurmolen werd tot in 1955 aangedreven door stoom. Die werd opgewekt door verbranding van steenkool die werd aangevoerd via de oude stoomtram Overijse-Groenendaal. In de vuurmolen werd graan gemalen tot bloem. Onze vuurmolen werd in 1902 gebouwd

Uit een voormalig naaiatelier uit (Groot-)Zemst
Foto's Chris Crombé 2005

en was daarmee het allereerste industriële gebouw in België dat volledig in beton was opgetrokken.

-<http://www.beierij.be/tijdelijk/erfgoeddag2005.html> - Zoutleeuw (Dormael - Vuurmolen aan de Dormaelbeek),... Kan u aanvullen? Contacteer dan gerust: *Heemkring De Semse* vzw - mevrouw Colette **Vanderbeken**, secretaris - Vredelaan 48 - 1982 Zemst – telefoon 015 620740 of contacteer gerust het *SIWE Trefpunt* – Stapelhuisstraat 15 – 3000 Leuven – telefoon 016 584342 – e-mail info@siwe.be (cc & dv)

ZOEKERTJES OP HTTP:

[//WWW.SIWE.BE](http://WWW.SIWE.BE)

Check ook onze webstek in verband met zoekertjes: <http://www.siwe.be/zoekertjes.htm>

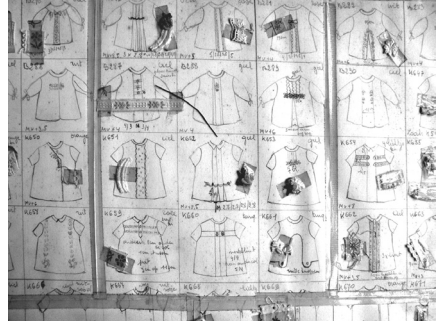
NAAIMACHINES EN EXTRA MATERIAAL

De *Heemkundige Kring De Semse* is op zoek naar een museum dat van een voormalig lokaal naaiatelier bepaald erfgoed zou willen verwerven... Wij zoeken samen met hen naar mogelijk geïnteresseerden. Hierbij een indruk:

Wie nu reeds interesse heeft, kan ofwel contact opnemen met

Heemkring De Semse vzw - mevrouw Colette **Vanderbeken**, secretaris - Vredelaan 48 - 1982 Zemst – telefoon 015 620740 of contacteer gerust het *SIWE Trefpunt* – Stapelhuisstraat 15 – 3000 Leuven – telefoon 016 584342 – e-mail info@siwe.be (cc & dv)

Patronen en stalen.
Foto: Chris Crombé 2005

ERFGOEDNIEUWTJES EN BESPREKINGEN VAN ONZE UITSTAPPEN

SKOLÈ - CITAAT

“Want de universiteit is geen fabriek. (...) Skolè – waarvan ons woord school is afgeleid – betekent in het Grieks: vrije tijd, onproductieve tijd, tijd voor studie, onderzoek en contemplatie.”
Citaat: Lieven De Caeter. *Bij de les blijven*. In : *De Standaard*, dinsdag 12 april 2005, p. 37.

HET HERBARIUM VAN LINNAEUS

Het *Museum van Natuurwetenschappen* te Stockholm (Zweden) beheert het herbarium van de botanicus Carolus **Linnaeus**. Via hun website kan iedereen de herbariumvellen van de grote naamgever van de flora bestuderen. Men kan de standaardvellen oproepen waarop **Linnaeus** zelf zijn determinaties

uitvoerde. De meer dan 3658 vellen met gedroogde planten, details en notities van deze botanicus vormen een schat aan informatie. Een schoolvoorbeeld van het bewaren en toegankelijk maken van wetenschappelijk onderzoek voor het nageslacht. (Chris Crombé)

Surf naar <http://linnaeus.nrm.se>.

NATIONALE MONUMENTEN- STUDIEDAG 2005 - COMPLEXE MONUMENTEN - BEHOUD, GEBRUIK, HERBESTEMMING EN EXPLOITATIE VAN GROTE MONUMENTALE COMPLEXEN

In een prachtig gerestaureerd auditorium van een voormalig militair domein werden de zeer talrijke aanwezigen

(waaronder 2 Belgen), verwelkomd door mr. H. M. **Meijdam**, burgemeester van de (fusie)gemeente Zaanstad op 28 april 2005. In de openingstoespraak van mr. B. **Staal**, voorzitter van de stichting *Nationaal Contact Monumenten - NCM*, werden de problemen van grote complexen in het algemeen belicht:

- complexe restauratie- en herbestemmingprocessen waarbij gefaseerde restauratie en/of herbestemming en mogelijk tijdelijk gebruik om een creatieve en flexibele aanpak van alle betrokkenen vraagt;
- complexe financiële constructies zijn nodig om tot een verantwoorde exploitatie van de monumenten te komen. De bestaande subsidie-regelingen zijn ontoereikend voor een substantiële bijdrage in de restauratiekosten. Vrijwel altijd is er sprake van situaties die als «*kanjer*» gekwalificeerd zouden moeten worden;
- complexe omgeving: ruimtelijke ordening, bodemvervuiling en milieuzonering kunnen elk voor zich en gezamenlijk van grote invloed zijn op de mogelijkheden voor herbestemming.

De volgende spreker, Axel **Fohl** (*Rheinische Amt für Denkmalpflege*, Duitsland) gaf in zijn meesterlijke lezing «*Von Wasserturm zur Steinkohlenzeche - die «Economy of Scale» in der europäischen Industriedenkmalpflege*» een overzicht van realisaties op Europees niveau. Ondanks de soms bedenkelijke

kwaliteit van de dia's, gaf de spreker een uitstekend overzicht van de situatie nu en in het verleden. Zijn enthousiasme en deskundigheid werkte aanstekelijk op het publiek.

«*Herbestemmen in complex Nederland*» was de toepasselijke titel van de technische voordracht van drs. H. P. G. **de Boer**, voorzitter *Stichting Industriecultuur Nederland*, en directeur *Hollandsche Maatschappij voor Stadsherstel*. Ondanks het groter aantal instituten en overheidsdiensten in Nederland blijven er talrijke problemen onopgelost, ook in Nederland.

Tenslotte gaf mr. H. A. **Grotenhuis**, programmamanager *Kanaalzone, Gemeente Zaanstad* in «*Haken en ogen aan herbestemming van het Hembrugterrein*» een overzicht van de concrete problemen in het te ontwikkelen gebied. De beloofde gevangenis is van zeer groot tot klein geworden, de werkgelegenheid *idem* en de vorm van vierkant naar cirkel en omgekeerd. Ook hier is de onzekerheid troef: beloften blijven beloften en realisaties blijven uit. Nochtans zijn er zeer goede vooruitzichten voor de ontwikkeling van dit gebied.

In de namiddag werd het terrein bezocht evenals de *Stichting Mobiele Artillerie*. De prachtige collectie *tanks, jeeps* en ander transportmateriaal bewees dat een kleine groep gemotiveerde vrijwilligers (met de stilzwijgende steun van het leger) zeer veel kan realiseren. Ook op gebied van vliegend en varend erfgoed werd er

zeer veel gerealiseerd ondermeer wat betreft inventarisatie (Hierbij zij verwezen naar *In Beweging houden... Een bericht over knelpunten en oplossingen bij het behoud en de presentatie van de Mobiele Collectie Nederland*: een knelpuntennota uitgegeven door *Stichting Mobiele Collectie Nederland*).

Karel Haustraete

MAG IK EENS IETS VRAGEN ?

Op 10 maart 2005 was er de reflectienamiddag 'Mag ik eens iets vragen? Reflectie over projecten mondelinge geschiedenis in Brussel' die georganiseerd werd door *Erfgoed Brussel*, de *Vlaamse Gemeenschapscommissie*, VCV (Vlaams Centrum voor Volkscultuur), AMVB (Archief en Museum van het Vlaamse Leven te Brussel) en BNA BBOT (Brussel behoort ons toe – Bruxelles nous appartient). Kwamen aan bod: *Vlaamse beenhouwers in Brussel – een mondelinge geschiedenis 'Brussel aan het werk'* (Carlo **Jengember**), *Brussel behoort ons toe / Bruxelles nous appartient* (Ann **Van Wichelen**), *De grote en kleine geschiedenis van de Kassei. Bestaand en nieuw geluidsarchief* (Toon **Toelen**), *A la recherche de l'histoire de l'immigration Marocaine* (Mohamed **Echouel**) en *Mondelinge geschiedenis: pleidooi voor een systematische aanpak* (Björn **Rzoska**). Wil je nog een farde van de lezingen over dit onderwerp – mondelinge geschiedenis - dat waarschijnlijk een beleidslijn wordt

van de minister - ontvangen. Neem dan contact met :

Mieke **Maes** - Erfgoedcoördinator - *Beleid Dienst Culturele Uitstraling – Directie Cultuur - Vlaamse Gemeenschapscommissie*
 Sainctelettesquare 17, 1000 Brussel
 – telefoon 02 2080233 – telefax 02 2080289 – e-mail mieke.maes@vgc.be
 url <http://www.digitaalbrussel.be> of <http://www.erfoedbrussel.be> (dv)

URBAN TYPOGRAPHY – STEDELIJKE TYPOGRAFIE

In het *Whitenight magazine* van 15 mei tot 15 juni 2006 wordt door Denis **Meyers** aan de hand van foto's ingegaan op de 'Urban typography in Belgium' (pp. 2-5). Er zijn blijkbaar nog anderen geïnteresseerd in bijvoorbeeld 'muurgeschilderde reclames' dan *SIWE* vzw. Een gemeentelijke werkgroep directe voorzieningen binnenstad heeft van midden jaren 1980 de Utrechtse muurreclames zoveel mogelijk opgespoord en veelal laten restaureren, dit laatste bij schilderwerk meestal door de kunstenaar Jos **Peeters**. Mijnheer **Peeters** was trouwens zo vriendelijk om toen hij op het internet onze oproep vond hierop te reageren. Hij stuurde het *SIWE Trefpunt* het boekje *Muurreclames in Utrecht* dat door de *Gemeente Utrecht – Werkgroep Directe Voorzieningen* uitgegeven werd in februari 2002 (48p., kostprijs : 2 euro – meer informatie:

telefoon # 31 30 2864098) en tevens een CD met daarop materiaal uit België. Maar hij is gelukkig niet de enige... Mocht u ook nog muurgeschilderde reclames in uw buurt kennen aarzel dan niet om ons hierover een e-mail of brief te sturen. Laten we hopen dat Leuven een van haar muurgeschilderde reclames op de Naamsestraat onder andere voor een icoon dat men typisch met deze stad verbindt ("*Leuvense stooven*") laat herschilderen en beschermen. En misschien volgen er nog wel andere steden? (dv)

CRKC

Het *Centrum voor Religieuze Kunst en Cultuur (CRKC)* heeft in de *Abdij van Park (7)* te Heverlee (Leuven) in de maanden april en mei 2005 via een tentoonstelling aandacht gevraagd voor de missiecollecties en musea. Ze legden hierbij nogal sterk de nadruk op kunst- en cultuurvoorwerpen uit Afrika die terechtkwamen binnen de etnografica van Congomuseumpjes. Hoeveel van de voorwerpen '*uit den vreemde*' behoren uiteindelijk via het gemeenschappelijk gedeelde verleden ook niet tot 'ons' wetenschappelijk en industrieel erfgoed? (dv)

DARWIN?

Tot voor kort ging iedereen ervan uit dat voor de Westerse wereld Charles **Darwin**

en zijn evolutietheorie een verworvenheid was. Schijnbaar is men onder druk van hen die vinden dat deze theorie God niet langer tot de schepper van de mensheid zou maken in bepaalde *Imax*-bioscopen in de Verenigde Staten gezwichd om nog langer films en documentaires te vertonen die de evolutietheorie of het darwinisme promoten. Na verbranding van boeken waarin de evolutietheorie stond, "*what's next?*" (maart 2005) (dv) Informatie: url http://worldnetdaily.com/news/article.asp?ARTICLE_ID=43390

IJZEREN RIJN

Check even deze webstek rond de *IJzeren Rijn*-lijn: <http://www.projectijzerenrijn.nl> en <http://www.gva.be/dossiers/ijzerenrijn.asp>

BOORTMALT

In Boortmeerbeek zijn ze wel het bedrijf *Boortmalt* kwijt – industrie onder de kerktoren kan niet langer? – maar ze blijven wel de mouterijgebouwen hebben die mee het dorpsgezicht bepalen. Het gemeentebestuur wil in de mouterij graag woningen en winkels onderbrengen. (dv) Literatuur: dbp. *Boortmeerbeek wil woningen en winkels in mouterij*. In : *De Standaard – Vlaams-Brabant / Brussel*, zaterdag 26, zondag 27 en maandag 28 maart 2005, p. 53.

DE STORDEUR

Foto van briefhoofd Sagitta – foto Chris Crombé – 2005

Niet enkel *SIWE* vzw is geïnteresseerd in het verleden van *De Stordeur*. Wij publiceren ongeveer gelijktijdig met deze *SIWE Nieuwsbrief* een dubbelnummer van het *SIWE Magazine 'De Stordeur' is dood, lang leve het industrieel erfgoed in Vlaanderen! Verschillende visies bij/over de afbraak van een industrieel complex te Leuven*. Wij weten echter dat de Leuvense schepen Jaak **Brepeels** niet enkel gevraagd heeft aan de *Leuvense Erfgoedcel* om te gaan werken rond de *Centrale Werkplaatsen* (één van de oproepen in deze *SIWE Nieuwsbrief*) maar tevens rond de mondelinge geschiedenis van *De Stordeur*. Ook hier wil *SIWE* vzw haar inbreng leveren.

In september 2005 zou er trouwens door een fotografe een tentoonstelling plaatsgrijpen in de oude gerenoveerde melkerij van Veltem-Beisem met als thema: *De Stordeur*.

Wordt vervolgd... (dv)

FOLKLORE – POPULAIRE CULTUUR - VOLKSCULTUUR

In Nederland spreken sommigen weer over folklore. Het *Nederlands Centrum voor Volkscultuur* maakte van 2005 het

Jaar van de folkore met als motto *folklore is onvoltooid verleden tijd*. Zij beschouwen folklore als een manier om actief met geschiedenis bezig te zijn. Dr. Marc **Jacobs** (VCV vzw) was het daar op het symposium '*Synergie tussen volkscultuur en populaire cultuur*' te Antwerpen (2005-04-23) niet mee eens. Hij vond dat deze oude benaming niet echt meer op die manier uit de kast diende gehaald (te worden) en verwees hierbij naar nog te verschijnen publicaties van hem en *discours* van anderen, waaronder prof.dr. Gerard **Rooijackers**. Een andere sneer ging er die dag ook naar prof. August (Gust) **De Meyer** die vanuit de communicatiewetenschappen de populaire cultuur bestudeert en een synergie ziet met volkskunde/volkscultuur. Hij was schijnbaar te weinig op de hoogte van de evolutie binnen het domein van de ethnologie, ... en dat bleek uit zijn notenapparaat. (dv)

RED STAR LINE

Rutger **Steenmeijer** stelde over het museum voor de *Red Star Line*: "*Wat al enige tijd in de krant werd aangekondigd is nu een stukje realiteit geworden: er is een opdracht uitgeschreven om de oude gebouwen van de Red Star Line, op het eilandje, om te vormen tot Memoriaal en Museum.*" En Eric **Rinckhout** stelde in *De Morgen* van 13 juni 2005 het nog beter: "*In oktober opent in Antwerpen de Red Star Line Expo, een multimediale voorstelling die een indringend beeld moet schetsen van de befaamde scheepvaartlijn*

waarmee tussen 1880 en 1935 drie miljoen emigranten naar Amerika zijn vertrokken. Naast de tijdelijke tentoonstelling krijgt ook het Red Star Line Memoriaal stilaan vorm." Het gaat dus ontzettend of moeten we zeggen verbazend goed vooruit... Wij lezen destijds volgende artikels: Daniel Mufson. *Building museums to mark the places they left behind*. In : *Wall Street Journal Europe*, Friday-Saturday-Sunday 7-9 January, 2005, page P1, OK, *let's get out of here*. In : *Wall Street Journal Europe*, Friday-Saturday-Sunday 7-9 January, 2005, page P6 en Daniel Mufson. *Museums recall those who left*. In : *Wall Street Journal Europe*, Friday-Saturday-Sunday 7-9 January, 2005, page P6. (vervolg op pagina P1). (Check ook: http://www.ltyr.hamburg.de/artikel/1,3327,JG10ZW09NDMwOTc5MiQ_,00.html)
Volgende musea komen aan bod in lijst:

IJsland

- *Icelandic Emigration Center* (Hosfos) Noord-Ierland/Ierland
- *The Ulster American Folk Park* (Noord-Ierland)
- *The Dunbrody* (New Ross - Ierland)
- Noorwegen
- *Norwegian Emigrant Museum* (Akershagan)

Polen

- *Ignacy Jan Paderewski Museum of Poles in Exile / Laziénki Krolewskie Museum* (Warsawa)

Er was tevens de vermelding van volgende vereniging: *The Association of European Migration Institutions – AEMI* - telefoon 00 45 99 314230 - url <http://www.aemi.dk/home.php>

Daarbuiten werden tevens volgende geplande musea vermeld:

Duitsland

- *Bremershaven*

- *BallinStadt Emigration Museum* -

Hamburg - Maritieme stichting : opening in maart 2005 van museum (*Hapag - Hamburg-America lijn*)

Finland

- *Emigratiemuseum* (Peräseinäjoki)

Met als extra vermelding: USA – *New York's Ellis Island*. Hieruit blijkt duidelijk een trend. Antwerpen is hier duidelijk niet alleen mee bezig... (dvp)

Nog informatie:

Eric Rinckhout. *Red Star Line op kruissnelheid in najaar. Een miljoen euro voor Memoriaal en bekendmaking architect in oktober*. In : *De Morgen*, maandag 13 juni 2005, p. 17 ; Patrick Viaene. *Een redding voor de magazijnen van "Red Star Line" in Antwerpen?* In : *SIWE Nieuwsbrief*, nrs. 18-19 (oktober-december 2004), p. 14 en Rutger Steenmeijer. *Een museum voor de "Red Star Line"*. In : Rutger Steenmeijer. *Dossier Antwerpen. Een aantal belangrijke projecten voor Antwerpen in het vooruitzicht*. In : *Land in zicht*, jrg. 74, nr. 2 (april-mei-juni 2005), pp. 7-8.

LUC WORDT UNIVERSITEIT HASSELT

De kogel is door de kerk. Diepenbeek wordt in juni 2005 een stukje Hasselt rijker of is het omgekeerd. Vanaf midden juni wordt namelijk het *Limburgs Universitair Centrum* dat partner is in de *Universiteit Limburg: Universiteit Hasselt*. (dv)

BELGISCH MUSEUM VOOR RADIOLOGIE... EN 'MILITAIR HOSPITAAL' VAN NEDER-OVER-HEEMBEEK

Een publicatie van het Belgisch Museum voor Radiologie - foto Chris Crombé (2005)

Enige tijd terug kreeg *SIWE* vzw een vraag tot advies vanuit het *Museum Dr. Guislain* (<http://www.museumdrguislain.be>) met betrekking tot de collecties van het *Belgisch Museum voor Radiologie*. Dit radiologisch museum is vrij uniek qua onderwerp (andere gelijkaardige musea bevinden zich in West-Europa in Italië (Palermo) en Duitsland (Würzburg en Remscheid-Lennep) en werd in 1990

opgericht door de vzw *Aklepios*. Het museum bestaat dus 15 jaar in 2005. *Museum Dr. Guislain* zal deze collecties uiteindelijk grotendeels in haar museum opnemen naar wij vernemen. Maar er zijn nog andere geruchten: ook het *Militair Hospitaal Koningin Astrid* (Bruynstraat - 1120 Neder-over-Heembeek) waarin het museum gehuisvest is(/was), staat schijnbaar ter discussie de laatste tijd na de woordenwisselingen rond luitenant-kolonel dokter Jean **Pirson**, diensthoofd van het *militaire brandwonden-centrum* van Neder-over-Heembeek en de *audit* van dit ziekenhuis. (dv) Patrick Viaene. *Kort verslag over een bijzondere studiedag in het Belgisch Museum voor Radiologie*. In : *SIWE Nieuwsbrief*, nr. 17 (augustus 2004), p. 17 en url : <http://www.radiology-museum.be/Dutch/indexD.html> en *Pirson hervat functie in militair hospitaal Neder-over-Heembeek* op *TijdNet* – url <http://www.tijd.be/nieuws/artikel.asp?Id=1230619>. Wat betreft de andere musea: url <http://www.unipa.it/~radpa/museo/museo.html>, <http://www.fh-wuerzburg.de/roentgen> en <http://roentgen-museum.de>).

KERNFUSIE

De 'ontdekker' van de kernfusie Hans **Bethe** (° 2 juli 1906) stierf begin maart 2005. Hij groeide tijdens zijn leven uit tot een prominent tegenstander van kernwapens. (dv) Bron: <http://bethe.cornell.edu/about.html> en <http://www.answers.com/topic/hans-bethe> .

SUPERGEVANGENIS TE HASSELT

Begin februari 2005 was het dan zover: een negen hectare groot complex aan de Herkenrodesingel zal de nieuwe supergevangenis van Hasselt herbergen. De gevangenis omvat drie vleugels in een T-vorm gebouwd en zou plaats bieden aan 450 gedetineerden. (dv)

Informatie: Peter Dupont. *Nieuwe supergevangenis straalt in Hasselt*. In : *De Morgen*, donderdag 3 februari 2005, p. 28.

BOERENBOND

De (*Belgische*) *Boerenbond* verlaat na 114 jaar de (ver)oude(erde) gebouwen in de Leuvense binnenstad. Men zal een nieuw huurpand innemen aan de Diestsevest. Verhuizen: de centrale diensten van de landbouworganisatie, de *Landelijke Gilden*, *Agro Diensten*, *Innovatiesteunpunt*, *Media Service*, het *Waarborg- en Sociaal Fonds*, *Ieder voor Allen*, *Agricord* en *Plattelandtoerisme in Vlaanderen*. De zusterorganisatie *Aveve* blijft met haar kantoren aan de Minderbroederstraat en zal een deel van de gebouwen aan de *KULeuven* verhuren. De verhuis richting Leuvense stationsbuurt stopt daarmee echter niet. Ook de stadsdiensten zouden naar een nieuwbouw verhuizen aldaar maar zij niet alleen: de Vlaamse overheidsdiensten gaan naar het *Vlaams Huis* aan de Vuurkruisenlaan. (dv)

bcz. *Boerenbond verlaat Leuvense binnenstad. Gebouwen Minderbroederstraat ingericht*

als studentenresidentie. In : *De Standaard – Vlaams-Brabant/Brussel*, vrijdag 10 juni 2005, p. 41.

NIEUWE VERKEERSTOREN

In de buurt van de Steenokkerzeelstraat staat de 65 meter hoge nieuwe verkeerstoren van de luchthaven van Zaventem (*Brussel Nationaal*). Kostprijs 50 miljoen euro dit pronkstuk van *Belgocontrol*. En volgens de eerste minister (premier) Guy **Verhofstadt**: *‘de vuurtoren van de 21^e eeuw’*. (dv)

Bron: Tom Ysebaert. *Vuurtoren van de 21ste eeuw*. In : *De Standaard*, dinsdag 8 maart 2005, p. 8.

ST-FELIXPAKHUIS

Wij hadden er het al eerder over in de *SIWE Nieuwsbrief* dat het *Antwerpse stadsarchief* naar het *Sint-Felixpakhuis* zou verhuizen. Vanaf 2006 kan men spreken van het *FelixArchief* wanneer de verhuis rond is. Maar het stadsarchief zal echter niet het volledige gebouw innemen. Het gelijkvloers en de kelder zullen vrij kunnen gebruikt worden als winkel (boekhandel, videotheek, krantenwinkel, kunsthandel of horecazaak) en/of bibliotheek. Sommige van de zaken zullen naar een concept van Jan **Hoet** Jr. in verrijdbare containers opgezet worden. (dv)

Informatie: *St-Felixpakhuis biedt plaats aan mobiele winkels*. In : *Metro*, vrijdag 17 december 2004, p. 11 en <http://stadsarchief.antwerpen.be>.

WATERTOREN ASPHALTCO TE ASSE

De *skyline* van Asse telt een herkenningspunt minder: de bijna zestig jaar oude watertoren op de voormalige (zwaar vervuilde) *Asphaltco*-site werd neergehaald in februari 2005. (dv)

Bron: (Yvan De Saedeleer.) *Toren Asphaltco tegen de grond*. In : *De Standaard – Vlaams-Brabant / Brussel*, donderdag 17 februari 2005, p. 35.

AAT NL/VL = AAT NED

Website van de *Art & Architecture Thesaurus* Nederlandstalig - Om het culturele erfgoed toegankelijk te maken is het beschikbaar maken en onderling uitwisselen van collectiegegevens uit musea, bibliotheken en archieven erg belangrijk. Dit vraagt, naast een goede samenwerking, om standaardisering. Een gerenommeerd voorbeeld van een standaard is de Nederlandstalige *Art & Architecture Thesaurus (AAT-Ned)*. De *AAT-Ned* is een gecontroleerde en gestructureerde trefwoordenlijst. Op nationaal niveau kunnen ten eerste de inhoud van documenten en de beschrijvingen van voorwerpen met behulp van de de *AAT-Ned* eenduidig geregistreerd worden. Ten tweede is het terugzoekresultaat van deze informatie zuiverder dankzij het gebruik van deze standaardnorm. Op deze website kunt u verder informatie vinden over het principe

en de werking van de *AAT-Ned*, deze doorzoeken en gebruikmaken van de inhoud. Tevens kunt u actief bijdragen aan de vervolmaking van de *AAT-Ned*. U kunt doorlinken naar andere thesauri en binnenkort, de *AAT-Ned* in zijn geheel downloaden.

Informatie: *Art and Architecture Thesaurus*. In : *Commissie cultureel verdrag Vlaanderen-Nederland nieuwsbrief*, 2004/04 (oktober-november-december 2004), p. 5. <http://www.aat-ned.be>

TUNING OFTE 'STARS ON WHEELS'

Op 9 en 10 april 2005 greep in de *Antwerp Expo* – het vroegere *Bouwcentrum* – de zevende editie plaats van *Stars on Wheels*: gearibrushte voertuigen, *tuning*, ...

Of hoe men ook met het rijdend erfgoed kan omgaan! (dv)

Informatie: url <http://users.pandora.be/starsonwheels/goodsite/index.html> en over autoliefde en –haat: Peter Dupont. *De versmelting van mens en machine. Autofielen en hun liefde voor de wagen*. In : *De Morgen*, zaterdag 22 januari 2005, p. 10.

ZEEBRUGGE EN HET IMAGO VAN BRUGGE

Brugge werkt aan het imago van Zeebrugge kopte *De Morgen* in de *Intercity – dagelijkse berichtgeving uit de stad*-rubriek op woensdag 22 december 2004 (Thea Swierstra – p. 35). Hoe doet

deze stad dat? Door partner te zijn van een Europees project *Cities Regain Identity and Image (CRII)* en dat samen met Hagen, Leverkusen, Kaiserslautern, Leeds, Southampton, Bristol en de *Erasmus Universiteit* van Rotterdam. Het geprangd zijn van het kleine dorp tussen verkeer en zich uitbreidende haven zou het probleem zijn. Of met andere woorden hoe verhoudt de woonfunctie zich ten opzichte van toerisme en haven? (dv)

DE MEHELSE BELGACOM-SITE

Het grotendeels verlaten *Belgacom*-complex in Mechelen tussen de Leuvensevaart en de Stationsstraat zou volgens projectontwikkelaar *NV Zuidpoort* een 200-tal woonheden en een goede 30000 vierkante meters kantooruimte dienen op te leveren. Het modernistische in pakketbootstijl gebouwde magazijn met *RTT*-logo erop zou zijn oorspronkelijke uitzicht behouden. Met de negen verdiepingen tellende toren die op de hoek van de Consciencestraat en de Stationsstraat zou zijn gepland krijgt de Stationsbuurt echter wel de allures van een klein *Brussel-Noord* volgens **Frans Geys**. (dv)

Informatie: Frans Geys. *Drie kantoortorens gepland voor Mechelse Belgacom-site*. In : *De Morgen*, woensdag 22 december 2004, p. 35.

(SPOOR)OVERWEGEN IN BELGIË

Op het Belgische spoorwegennet dat beheerd wordt door *Infrabel* zijn er in totaal 1802 openbare overwegen. Daarnaast zijn er nog een aantal private overwegen. Het *Koninklijk Besluit* van 1977 legde vijf categorieën vast. Elke overweg behoort tot een bepaalde categorie die bepaald wordt door de *Federale dienst voor mobiliteit en vervoer* en wordt vastgelegd in een *Ministerieel Besluit*. Indien de signalisatie zou horen te wijzigen wordt dit ook door de eerder genoemde federale dienst beslist en tevens bekrachtigd door een *Ministerieel Besluit*. *Infrabel* plaats de signalisatie aan de overweg zelf, de beheerder van de openbare wegen zorgt voor de verkeersborden die de overweg aankondigen.

Even de vijf soorten op een rij:

Een *overweg van eerste categorie* heeft slagbomen (twee volledige of vier halve) die over de volledige breedte van de openbare weg het wegverkeer tegenhouden en verkeersborden op ongeveer 150 meter voor de overweg en aan de overweg zelf. Aantal: 17.

Een *overweg van de tweede categorie* is uitgerust met lichten en twee halve slagbomen, zigzag geplaatst aan beide zijden van de spoorweg, aan de rechterkant van de openbare weg. Op 150 meter voor de overweg zijn er verkeersborden die de overweg aankondigen en in de rijrichting

is er een slagboom op de weg wanneer er een trein langskomt. Hun aantal: komt het vaakst voor, 1308 van de 1802.

Een *overweg van derde categorie* heeft geen slagbomen maar is uitgerust met twee rode lichten die alternerend knipperen wanneer een trein op komst is. Ook hier geeft een geluidssignaal een bijkomende waarschuwing. 150 meter voor de overweg en aan de overweg zelf staan verkeersborden opgesteld. Aantal: 308.

Een *overweg van vierde categorie* heeft noch slagbomen noch lichten. Er zijn enkel verkeersborden op ongeveer 150 meter voor de overweg en aan de overweg zelf.

Een *overweg van de vijfde categorie* heeft geen slagbomen, noch lichten of verkeersborden. Er staat enkel een verkeersbord met een locomotief op 150 meter voor de overweg. Het aantal overwegen van categorie vier en vijf samen bedraagt 169.

Informatie: *Welke soorten overwegen bestaan er?* In : *Metro*, dinsdag 8 maart 2005, p. 16. De site *infrabel* (<http://www.infrabel.be>) is nog steeds in ontwikkeling!

ATOMIUM

De renovatie van het *Atomium* zou 2,5 miljoen euro meer kosten en daardoor vermoedelijk uiteindelijk 26 miljoen euro. In januari 2006 zou dit restant van *Expo '58* terug zijn deuren openen voor het publiek. (dv)

dwl. *Renovatie Atomium kost 2,5 miljoen euro meer.* In : *De Standaard – Vlaams-Brabant / Brussel*, donderdag 13 januari 2005, p. 42 en ls. *Het Atomium krijgt zijn glorie terug. (Vijftig voor 2005). (Toegapste kunst).* In : *DSM – magazine*, 31 december 2004, pp. 20-21.

FOTOMUSEUM PROVINCIE ANTWERPEN

Het *FotoMuseum Provincie Antwerpen* is in 2005 een erkend museum geworden op regionaal niveau en kreeg daarvoor niet enkel een gevelplaatje maar tevens 50000 euro Vlaamse subsidies. Bepaalde leden van *SIWE* vzw maakten zich wel een beetje ongerust bij de opening daar ze nauwelijks fototoestellen zagen en enkel beeldmateriaal... Want ook de historiek van de toestellen en de dragers is natuurlijk relevant. (dv)

Informatie: *WD. 50.000 euro subsidie voor FotoMuseum.* In : *De Morgen*, zaterdag 5 februari 2005, p. 14 en url <http://www.fotomuseum.be>

10 JAAR LOUIS TOBBACK IN LEUVEN

In de brochure '*10 jaar Louis Tobback – resultaten van een sociaal en pittig bestuur*' die nogal sterk lijkt op de Leuvense huisstijl en die men gratis kan bestellen via e-mail (louis.tobback@leuven.be) lezen we: "*Het erfgoed van Leuven heeft een grondige facelift ondergaan.*

De historische bekenis ervan komt nu nog frisser uit de doeken. (...) De Philips-site – Decennialang was Philips een grote werkgever in de Leuvense regio. Vandaag is de Philips-site een lichtend voorbeeld van de wijze waarop je van een “verloederde” site omtovert tot een hedendaags project waarin zakelijke en sportieve belangen een nieuwe toekomst krijgen. (...) Leuven besepte dat ook nieuwbouw, vervangbouw en renovatie nodig waren om haar rol als efficiënte en moderne stad voor de 21ste eeuw waar te maken. We hebben er ruimte voor. Ruimte die optimaal benut werd, met respect voor traditie en bouwkundig erfgoed. Ingebed in een visie en ruimtelijk structuurplan. (...) De stationsomgeving onderging een ware gedaantewisseling. Het is nu een nieuw, modern centrum dat met de herwaardering van de “kop van Kessel-Lo” en de Centrale Werkplaatsen een brug slaat tussen de stad en Kessel-lo. (...) InBev (...) Vaartkom. Gisteren nog vergane glorie. Met betrekkelijk weinig middelen en geringe investeringen is de herleving vandaag een feit en neemt de belangstelling voor de kanaalzone in haar geheel toe. En morgen krijgt de haven een uitzicht die andere steden ons zullen benijden... (...) Remy-site. Een site waar niemand raad mee wist en bestemd leek als doods relict van een groots industrieel verleden. Nu een business centre met stijgende bezetting en dus ook meer werkgelegenheid. (...) Wetenschapspark.

Met het Arenberg Science Centre versterkt de stad samen met de universiteit haar imago van internationaal kenniscentrum “waar nieuwe hightech ideeën tot leven komen.” (...) Imec (...) La Vignette. De kwaliteit, uitstraling en architectuur van La Vignette werkte aanstekelijk voor andere sociale woningprojecten. (...) Vel-site. Van leerlooierij tot leegstaande en vervuilde fabrieksgebouw en nu smaakvolle nieuwbouwwoningen, met zicht op de Dijle. (...)” Wat vinden de huidige en zullen toekomstige industrieel archeologen of mensen met interesse voor het wetenschappelijk en industrieel erfgoed hiervan vinden? Of zouden zij enkel het niet genoemde mee opsommen: *De Stordeur (gesloopt)*, de mogelijke (nieuwe) plannen met de stadscampus van de ziekenhuizen (site ‘s Hertogeneiland), het *Gasmuseum (dicht)*, het *Spoorwegmuseum (dicht)*, het *Brouwerijmuseum (in het Stadhuis - dicht)*, het *Vlaams Filmmuseum en – archief (dicht)*, het tolhuis (gesloopt), ...? Met daarbij de vraag: wat kan en wil men redden voor de toekomst? Hoe moet dit en hebben we er (nog) gelden voor? Dat bescherming en herwaardering helpt in sommige gevallen merkt men reeds als men kijkt naar hoe het bruist van de culturele en zakelijke activiteit(en) en de mensen op de site van de *Molens Van Orshoven*. (dv)

Informatie: url <http://www.robnet.be/article.php/Leuven/2005/4/14/2> - http://lexicon.izynews.be/nl/lexw.aspx?doc=Louis_Tobback

BESTUURDERS VAN SIWE VZW

Zowel Kristien **Stals** als André **Montald** zijn naast André **Cresens** uit onze *Raad van Bestuur* getreden maar zijn nog steeds lid van de *Algemene Vergadering* van het *Steunpunt Industrieel en Wetenschappelijk Erfgoed* vzw. Zowel de *Raad van Bestuur* van *SIWE* vzw als de medewerkers van het *SIWE Trefpunt* danken hun voor hun jarenlange gedrevenheid en hopen dat zij nog steeds vanuit de *Algemene Vergadering* de werking van onze vereniging, als Vlaamse koepelvereniging voor industrieel en wetenschappelijk erfgoed blijven(d) ondersteunen. André **Montald** is trouwens nog steeds de verantwoordelijke uitgever van de *SIWE*-publicaties. Op onze nieuwe bestuurders gaan we in een volgend nummer van de *SIWE Nieuwsbrief* in. (cc & dv)

ERFGOED ACTUEEL

Erfgoed actueel in Nederland heeft niet enkel een vernieuwde webstek (<http://www.erfgoedactueel.nl>) maar tevens een nieuwe directeur – Peter **van der Wel** – die sinds 1 april 2005 aangetreden is met als missie: *‘Mensen laten houden van erfgoed.’* Want de missie en doelstellingen zijn gewijzigd. Mogelijks wordt tevens hun publicatie *Oud Nieuws* herzien. Hoe dan ook het *SIWE Documentatiecentrum* blijft het blad ontvangen. (dv)

CHOCOLAFABRIEK IN BORGERHOUT ‘GOES LOFTS’

De oude *chocoladefabriek Martougin* in hartje Borgerhout wordt tot een “*klein dorp met een veertigtal lofts*” omgetoverd. Wat Alfred **Martougin** in 1907 begon op de hoek van de Helm- en Schapenstraat – de *NV Chocolaterie Modèle* – en uitgebreid werd richting Kistemaekersstraat op kwam tot een einde in 1966 en werd vanaf vervangen door de productie van *Castrol*-smeerolie. Begin 2006 worden de *lofts* in het *Martougin-project* opgeleverd. (dv)

Informatie: Jeroen Verelst. *Chocoladefabriek in hartje Borgerhout omgetoverd tot veertig lofts*. In : *De Morgen*, 7 mei 2005.

GEBOUW NOVARTIS TE LAKEN

Onder leiding van Gauthier **Ducarme** werd door een groep promotoren en architecten een gebouw van *Novartis* te Laken verworven. Er komen in dit gebouw woon- (een dertigtal appartementen en *lofts*) en handelsruimten.

nl. *Appartementen in gebouwen Novartis Laken*. In : *De Standaard – Vlaams-Brabant / Brussel*, vrijdag 8 april 2005, p. 40.

1507

De eerste gedrukte kaart met daarop de vermelding van Amerika dateert van 1507 en is van de hand van

Martin **Waldseemuller**. Op 8 juni 2005 veranderde ze van eigenaar via het veilingshuis *Christie's* in Londen. (dv)

FIEN...

De *Federatie Industrieel Erfgoed Nederland (FIEN)* ontstond in 1984 als platform van een twintigtal organisaties. Dit aantal steeg ondertussen tot 65. Voor de (Nederlandse) *Rijksdienst voor de Monumentenzorg* is FIEN het platform voor het vrijwilligersveld dat zich met industrieel erfgoed in de breedste zin bezighoudt. Op hun website en via het periodiek '*Industria - nieuwsbrief*' – waarvan onlangs het mei 2005-nummer verscheen wordt men op de hoogte gehouden van de ontwikkelingen in de breedste zin. Om de toegenomen belangstelling voor industrieel, roerend technisch en mobiel erfgoed te kanaliseren, faciliteren en professionaliseren werd eind 2000 in Amsterdam het *Centrum voor Industrieel en Mobiel Erfgoed (CIME)* opgericht. De *Federatie voor Industrieel Erfgoed Nederland (FIEN)* participeerde hierin, samen met de *Federatie Oud Nederlandse Vaartuigen (FONV)* en de *Stabien (Stichting Service- en Adviesbureau Industrieel Erfgoed Nederland)* met de nadruk op het roerend erfgoed. Het *CIME* werd daarmee het gespecialiseerde landelijke loket voor informatie, bemiddeling, onderzoek en dienstverlening op het terrein van het "*industrieel erfgoed in*

de breedste zin." Vooruitlopend op een definitieve financiering door de overheid werd het *CIME* gefinancierd door het *Prins Bernard Fonds* en het *VSB-fonds (Fonds voor maatschappelijke initiatieven in Nederland)*, waarvoor *Stabien* al het secretariaat voerde, als participant toegetreden. Onder auspiciën van het *CIME* is in 2004 een rapport uitgegeven '*De kunst van het bundelen*' om de aanvraag voor de cultuurnota te ondersteunen. Helaas heeft de Nederlandse staatssecretaris gemeend *CIME* geen subsidie te verlenen voor de periode 2005-2008. Dit ondanks het protest van de fondsen, die in afwachting van de door de vorige staatssecretaris in het vooruitzicht gestelde overheidssteun, het *CIME* met hun financiële bijdrage gesteund hebben. Voor *FIEN* betekende dit dat zij zich ging heroriënteren op de toekomst van *FIEN* zelf en haar participatie binnen het *CIME*. *FIEN* is tot de conclusie gekomen dat, door het ontbreken van steun door de overheid, zij, als vrijwillig ersorganisatie, geen bijdrage meer kan geven op de beoogde professionalisering. Per 1 februari 2005 heeft *FIEN* zich dan ook teruggetrokken uit het *CIME*, teneinde zich weer te richten op haar primaire taak; het ondersteunen van vrijwilligers door vrijwilligers. Op bestuursniveau wordt gewerkt aan een nieuw beleidsplan voor de komende jaren, dat vooral gericht zal zijn om het draagvlak voor industrieel erfgoed in Nederland te bevorderen. Dit en het feit dat de Nederlandse staatssecretaris voor

Cultuur per medio 2004 de toewijzing van nieuwe *Rijkmonumenten* opgeschort heeft in afwachting van een nieuw op te stellen regeling – ofschoon deze status geen garantie is dat het ‘voorwerp’ behouden blijft – laat vermoeden dat onze zusterorganisatie – *FIEN* – de nodige steun verdient. Laten we hopen dat we in Vlaanderen van dergelijke scenario's gespaard blijven...

Naar wij horen is er mogelijk een nauwere samenwerking in de toekomst mogelijk met de *Stichting Erfgoed* (voorzitter: prof.dr. G.W.J. **Roijackers**) waar ook Vlamingen (*VVIA* vzw) in het bestuur zitten. Check : <http://www.industrieel-erfgoed.nl/index.html> (dv)

‘RESCUE ARCHAEOLOGY’ IN BRUSSEL

Op het ogenblik loopt er in *Deze Week in Brussel* een reeks rond industriële archeologie/industriële erfgoed. Zowel *VVIA* vzw, Bert **Aerts**, Adriaan **Linters**, Patrick **Viaene**, *SIWE* vzw en ... verleenden er hun medewerking aan. De journaliste van dienst: An **Devroe**. 11-06 *De Fabriek: Lelijk, maar belangrijk* - 11-06 *Inventaris van industriële erfgoed* - 04-06 *De Fabriek: In de Brusselse fabriek zit ritme* - 04-06 *Fabrieken met stijl* - 04-06 *Van gietijzer tot gewapend beton* - 28-05 *De Fabriek: nieuwe arbeid, nieuwe architectuur* - 21-05 *De Fabriek: Fabrieken op het spoor* - 21-05 *Brussel was wél een industriestad* - 14-05 *De Fabriek - Welkom*

in het Manchester van België. En er komt nog...

Te volgen op:http://www.bruselnieuws.be/site/templates/search_page?searchword=fabriekreeks of check: <http://www.bdw.be>

ZENNE/SENNE – ZOT VAN DE ZENNE – FOU DE LA SENNE

Op 18 september 2005 wordt Brussel nat. Op die autoloze zondag zal de *Zenne* in de kijker staan en zal men zoeken naar nieuwe vormen van water in de hoofdstad. Een aanrader voor hen die er al dan niet bij waren op de door *VVIA – Vlaamse Vereniging voor Industriële Archeologie* vzw – *Afdeling Vlaams-Brabant en Brussel* (Bert **Aerts** – tevens lid van *SIWE* vzw) georganiseerde *Vlaams Nederlandse Ontmoetingsdagen voor Industriële Archeologie (VNOBIA)* *Water, bron van karcht, schoonheid en ergernis*. Meer informatie: telefoon 0800 13700 – gsm 0478 535019 – url <http://www.zennesenne.be>.

LOUVAIN-EN WOLUWE

De campus van de *Université Catholique de Louvain(-la-Neuve)* (*UCL*) breidt in Sint-Lambrechts-Woluwe uit met een gebouw. Vergroting van het universitair en wetenschappelijk erfgoed... (dv)

Informatie: Kevin Van den Berghe. *Louvain-en-Woluwe breidt uit*. In : *Brussel Deze Week*, nr. 978 (donderdag 31 maart 2005), p. 11.

MUNDANEUM

In Bergen (Mons) werd het *Mundaneum* in 1998 voor het publiek toegankelijk gesteld in een scenografie van François **Schuiten** en Benoît **Peeters**. Het documentair(e) erfgoed dat vandaag geconserveerd wordt in het *Mundaneum* bestaat buiten de persoonlijke archieven van de stichters uit boeken, de kleine documenten, affiches, postkaarten, glasplaten, het bibliografische universele repertoire en het *Internationale museum van de pers – Musée International de la Presse* zijnde 6 lopende kilometers documenten. (dvp)

Informatie: *Mundaneum – Centre d'archives de la Communauté française* – Rue de Nimy 76 – 7000 Mons – telefoon 065 315342 – url <http://www.mundaneum.be>

CONSTATEURS UIT DE DUIVENSPOORT

Het epicentrum van de duivensport ligt zeker en vast in België. Het is dan ook niet abnormaal dat veel *constateurs* van Belgische makelij zijn. Het *Sportmuseum* meldt echter dat vanaf heden een intacte Duitse *Benzing-Strobbe* uit 1908 tot de collectie behoort. Opmerking hierbij *in marge*: misschien verdient het wel eens nader onderzoek hoe wetenschap en technologie hun bijdrage geleverd hebben aan de sportbeleving in Vlaanderen. Met andere woorden welk is de doorsnede tussen (volks)sport en wetenschappelijk, technisch/technologisch, industrieel en

ingenieurserfgoed? (dv)

Informatie: Marc Van Camp. *De tussentijd. Aanwinsten*. In : *Sportimonium*, (2005), nrs. 1-2, p. 40. url <http://www.sportimonium.be>.

MONS BOUWT ZIJN CULTUREEL PATRIMONIUM UIT EN IS IN 2015 CULTURELE HOOFDSTAD

We moeten terug tot 1978 gaan om te weten dat men toen reeds Bergen (*Mons*) tot het culturele speerpunt van Wallonië zou maken. In 2005 worden 6 cultuurhuizen gebouwd, gerenoveerd of beter uitgerust. Dé tendens: culturele herbestemming van industrieel erfgoed. In *Le Grand-Hornu* verbouwde Pierre **Hebbelinck** een voormalige steenkoolfabriek tot het *Mac's* – een museum voor hedendaagse kunst. Boven op een oude koolmijn ontwierp de Franse architect Jean **Nouvel** het wetenschapspark *Pass*. De *Machine à Eau* – een drinkwaterdistributeur van weleer – omschrijft Geert **Sels** als “*is gerestaureerd en lijkt met zijn glas en staal op de kleine broer van de Hallen van Schaarbeek.*” *Les abattoirs* waren van 1855 tot 1984 een slachthuis en nadien een beschermd monument maar zullen een polyvalente hall worden voor grote manifestaties, op het snijpunt van cultuur en toerisme. Het *Théâtre du Manège* was een manege (rijschool) van een kazerne. Deze wordt geïntegreerd in een nieuwbouw en zal tot een zaal worden voor zeshonderd mensen, repetitieruimtes en decorateliër. (dv)

Informatie: Geert Sels. *Bergen bouwt. Kandidaat Cultuurhoofdstad breidt cultureel patrimonium uit.* In : *De Standaard*, zaterdag 8 en zondag 9 januari 2005, p. 33.

D'IETEREN 200

D'leteren is waarschijnlijk niet enkel het oudste bedrijf in België (°1805) maar naar hun eigen stellen “wellicht de oudste onderneming ter wereld die steeds actief was in een specifieke sector.” Waar het vandaag de dag auto's van *Audi, Bentley, Lamborghini, Porsche, Seat, Skoda* en *VW* verdeelt en daarnaast tevens *Yamaha*-motorfietsen was het in den beginne een wagenmaker. En ofschoon het de destijds door Jean-Joseph **D'leteren** en de zijnen gemaakte koetsen en karren niet meer aanmaakt, beweegt het zich nog steeds binnen het mobiliteitsveld. Het kende dan ook verschuivingen in die 200 jaar: van ambachtelijke productie van koetsen en wagens over de autocarosserie, assemblage en invoer en verhuur van auto's naar (de zuivere) distributie.

Meer informatie: <http://www.dieterenbicentenary.com> en <http://www.dieteren.com>. Jozef Leysen. *Van koets tot auto. D'leteren viert tweehonderdste verjaardag. Portret.* In : *De Standaard*, woensdag 16 maart 2005, pp. 46-47 en Bart Lenaerts. *Twee eeuwen koetswerkbusiness op wielties. Auto-istributeur D'leteren blaast tweehonderd kaarsjes uit.* In : *De Morgen*, zaterdag 19 maart 2005, p. 6.

REMY VAN RIJSTSTIJFSEL TOT VOEDINGSSPECIALIST EN DAT AL 150 JAAR!

Wie kent er niet de leeuwenkop die ook prijkt op onze publicaties. In 1855 stichtte Edouard **Remy** “*Gebroeders Remy*”. In 1936 werkte ‘bijna’ heel Wijgmaal bij *Remy*. Het verval (*fall*) begon midden jaren 1950 door onder andere de opkomst van synthetische stoffen waardoor men niet meer hoefde te stijven. *Remy* werd in 1970 verkocht aan concurrent *Ceres*. In 1975 werd het alweer doorverkocht aan *Anco*. Productie en infrastructuur werden toen grotendeels ontmanteld. *Remy* was op sterven na dood. In 1989 kwam er de nieuwe eigenaar: de groep *Rütgers*. In 1999 wenste men voor een bedrijvencampus te gaan: *Campus Remy* werd geboren. Eind 2001 diende er zich een nieuwe eigenaar aan: *Tiense Suiker*. De campus werd voltooid: twee kantoorgebouwen van 10000 en 5000 vierkante meter. Er moeten er trouwens nog twee bijkomen. Het bedrijf doet het ondertussen steeds maar beter en verkoopt natuurlijk nog steeds industriële lijm maar de *core business* is zeker verschoven naar grotendeels de productie van rijstderivaten, namelijk voor babyvoeding, ontbijtgranen en zuivel. 130 mensen aan de slag en men is terug *break-even*. Een beknopte geschiedenis die leest als “*rise, fall and rise.*” (dv)

Informatie: fpe. *Jarig Remy klimt uit diep dal. Fabrikant van rijststijfisel transformeert zich tot voedingsspecialist.* In : *De Standaard*, zaterdag

19 en zondag 20 maart 2005, p. 65 – url : <http://www.campusremy.be>.

DE TOER DE GEUZE

Meer dan vijfduizend proevers namen deel aan de tweejaarlijkse *Toer de Geuze*. Volgende acht traditionele geuzebrouwerijen hadden hun deuren opengezet: *Boon* uit Lembeek, *De Cam* uit Gooik, *De Troch* uit Wambeek, *3 Fonteinen* uit Beersel, *Hanssens* uit Dworp, *Lindemans* uit Vlezenbeek, *Mort Subite* uit Kobbegem en *Timmermans* uit Itterbeek. Wij blijven nog steeds actief rond onze actie: *De vloek van de Faro*. (Check onze webstek!: <http://www.siwe.be/faro.htm>).(dv)

Meer informatie: url <http://www.zythos.be/zytholoog/reportages/toerdegeuze05/index.html>.

VLAAMS BOUWMEESTER

Bob **Van Reeth** was tot eind maart 2005 bouwmeester. Hij werd sinds begin april 2005 opgevolgd door Marcel **Smets**. De nieuwe 'Vlaams Bouwmeester' is hoogleraar aan de *K.U.Leuven* en zou zich vanaf juni 2005 volop in het 'bouwmeesteren' gooien. En *by the way...* in december 2004 verscheen er: Jan de Zutter (red. en teksten) ; team van de Vlaams Bouwmeester (inh.). *Een bouwmeester bouwt niet. Een handleiding bij gebruik van de Vlaams Bouwmeester*. Brussel : Vlaams Bouwmeester –

Ministerie van de Vlaamse gemeenschap, 2004, 144p. – ISBN 90-403-0217-0. En dit nog wel op 20000 exemplaren. U kan er zeker één bemachtigen als u dat wenst. (dv)

Informatie:

url <http://www.vlaams-bouwmeester.be> en Karel Verhoeven. *Leren bouwen met ambitie. Macel Smets volgt Bob van Reeth op als Vlaams Bouwmeester*. In : *De Standaard*, donderdag 24 maart 2005, p. 23.

NATIONALE PLANTENTUIN TUSSEN FEDERAAL EN VLAAMS

De *Nationale Plantentuin* zou volgens het *Lambertmontakkoord* Vlaams worden. Maar de overdracht van de *Plantentuin* in Meise laat op zich wachten doordat de uitvoering van die beslissing voor problemen blijft zorgen. De tuin staat te verkommeren stelden sommige media begin 2005 en enkele dringende onderhoudswerken werden uitgevoerd. Laten we hopen dat het snel in orde komt voor dit deel van ons wetenschappelijk erfgoed.(dv)

DE BOEKENTOREN TE GENT

Eén van de gekende bakens uit het wetenschappelijk en universitair erfgoed te Gent is zeker de *Boekentoren*. In maart 2005 was er over dit gebouw een colloquium te Gent. Ere-gouverneur en Herman **Balthazar** betreunde dat er in het lopende investeringsprogramma van

de *Universiteit Gent* geen regel over de *Boekentoren* staat. En wat met het betonrot, de te grote temperatuurschommelingen en de bouwvallige belvédère? Hoe lang nog? Wordt vervolgd.. We weten wel uit *De Standaard* van vrijdag 11 maart 2005 dat minister Fientje **Moerman** in de bres wil springen voor de *Boekentoren* die in 1936 gebouwd werd en waarvan de architect niemand minder is dan Henry **van de Velde**. (dv)

BEKAERT FENCING

Waarvan kende men destijds het Vlaamse bedrijf uit Zwevegem dat meer dan negentig procent van de staaldraad rond champagnekurken aanlevert vooral: van zijn afsluitingen. Trouwens het bestaat dit jaar 125 jaar. Maar dat is nu voorbij gedaan men de schrik- of prik(kel)draad en de groene omheiningen *Bekaert Fencing* is overgekocht door het Nederlandse investeringsfonds *Gilde*. Informatie: Pascal Sertyn. *Verjaardagsfeest ingezet met recordwinst. Aandeelhouders Bekaert krijgen extra dividend cadeau*. In : *De Standaard*, vrijdag 18 maart 2005, p. 51 en url <http://WWW.BEKAERT.COM/corporate/press/2004/12-jan-2005.htm>.

COPERNICUS

Wie interesse heeft om gratis wetenschappelijke tijdschriften uit de exacte wetenschappen te lezen of ondersteuning/hulp wil bij het organiseren van wetenschappelijk werk kan

waarschijnlijk terecht bij de *Copernicus Group*.

Informatie: Ludo Meyvis. *word.wide.wetenschap*. In : *Campuskrant*, jrg. 16, nr. 13 (1 juni 2005) of op het net: http://www.kuleuven.ac.be/ck/2004_05/13/ck16-13-worldwidewetenschap.php.url – Copernicus Group - <http://www.copernicus.org/COPERNICUS/index.html>.

INFO-, STUDIE- EN DOCUMENTATIECENTRUM WORDT EEN ECHT 'STEUNPUNT' BIJ DE ASG VOOR DE SECTOR

De *Academie voor de Streekgebonden Gastronomie* vzw of kortweg ASG vzw is sinds 1 maart 2002 de koepelorganisatie voor de thematische studie eetcultuur en gastronomie als (volks)cultuurgegeven. Buiten hun *Info-, Studie- en Documentatiecentrum* (ver)zorgen zij tevens hun tijdschrift, de *E-post* nieuwsbrief, de *A.S.G.-werkgroepen* en hebben zij daadwerkelijke participaties in tal van initiatieven en overkoepelende organisaties gaande van promotieorganisaties op het vlak van land- en tuinbouw zoals de *VLAM (Vlaams Centrum voor Agro- en Visserijmarketing* – het nieuwe Vlaamse herkomstlabel voor streekproducten bijvoorbeeld) tot de volkskunde en erfgoedverenigingen, het functioneren van hun centrum te 's Gravenwezel (Schilde) niet enkel voor de A.S.G. maar tevens voor *Slow Food Vlaanderen*, de vzw *Vlaamse Streekproducten*, ... Begin 2004 werden ze tevens volwaardig lid van het VCM

Contactforum voor Erfgoedverenigingen. Op het ogenblik werken er Anita **Vervoort** (bediende), Inge **Geysen** (in het kader van een project rond hoofdzakelijk de bibliotheek naar internetsite en VCV-netwerk) en daarnaast de D.A.C.-er Gunter **Wolfs** (die ze delen met de heemkring en de stagiair Glen **Dufour** (zesde kantoor *Instituut Heilig Hart van Maria* – 's Gravenwezel – schooljaar 2004-2005). Maar Inge **Geysen** - die de SIWE-trefpunten kennen - haar contract loopt tot eind juni 2005 en voorlopig weten we nog niet of de ingediende projecten goedgekeurd zijn... Laten we dus hopen dat de ASG-werking blijvend zo kan uitgebouwd zijn... (dv)

Informatie: A.S.G. vzw – Kerkstraat 17 – 2970 's Gravenwezel (Schilder) – url <http://www.asg.be>.

150 JAAR SPOORWEGEN IN DE KEMPEN (1855-2005)

Op zaterdag 21 mei 2005 deed SIWE vzw met een uitstap de tentoonstelling '150 jaar spoorwegen in de Kempen' in de bibliotheek te Lier aan. Gids met een ruime expertise op het vlak van de NMBS was Alex **Baerts**, oud-gediende van de NMBS en tevens bestuurder van SIWE vzw.

Op 7 mei 1836 – een jaar na het plechtig inrijden van de eerste spoorweg op het Europese vasteland op 5 mei 1835 tussen Brussel en Mechelen – werd de *spoorlijn Mechelen-Antwerpen* in gebruik genomen. Toch diende de Kempen nog te wachten

tot 23 april 1855 om een eerste trein te zien stomen tussen Kontich en Turnhout met de oprichting van de stations van Lier, Nijlen, Bouwel, Herentals, Lichtaart, Tienen en Turnhout.

Op 21 mei 1908 gebeurde te Kontich de grootste spoorwegramp uit de Belgische spoorweggeschiedenis waarbij het grootste deel van de 41 slachtoffers mensen uit Kempen waren. In het taalgebruik spreken sommigen nog steeds van deze ramp als er iets erg gebeurt: "*Bijna zo erg als de ramp van Kontich...*" Het *Groot Theater F. Kruger* (ver)filmde deze ramp destijds. Op 3 december 1943 gebeurde ter hoogte van de Spoorweglei te Lier de derde grootste spoorwegramp uit onze vaderlandse geschiedenis met een twintigtal doden. Naast beeldmateriaal van deze rampen komt men ook wat te weten over het kleine leed via *De Zweep* van zondag 29 maart 1896 over een bareelwachtster en haar kind die door een trein vermorzeld werden. Maar we komen natuurlijk als geïnteresseerden in industrieel erfgoed ook wat te weten over de zeer kleine *loge de garde* uit 1855 die tot de jaren 1970 te vinden was te Kessel, over de rolbarelen die actief waren tot de jaren 1930 te '*Contich Kaserne*', de muurgeschilderde reclames in de buurt van de stations voor bepaalde merken en de lokale neringen (postkaarten), roethuisjes (wissel- of overwegbediening), het ontwerp van het nieuwe stationsgebouw van Herentals van de hand van prof.dr. ir. Stan **Leurs**, het trek- en duwstel *Antwerpen-Neerpelt*,

de celwagen te Turnhout voor landlopers en gevangen, en opschriften als “*Op straf van boete niet over de sporen gaan, tenzij op verzoek van de statieoverste of zijner gemachtigde*” (Herentals),...

Toen de Duitsers België binnen vielen, liet men redelijk wat bruggen ontploffen. Heldendaden? Voor vele van deze ‘eerste gelaste (brug)constructies’ kwam de oorlog als geroepen daar de constructies bros geworden waren en scheuren vertoonden. Het ging dus om ‘zieke bruggen’.

De jaren 1950 werd de reizigersdienst op bepaalde Kempense lijnen stilgelegd en vervangen door busdiensten. Er was een hervatting tussen Lier en Turnhout in 1970 en *Antwerpen-Lier-Neerpelt* in 1978. De elektrificatie van de *lijnen Lier-Herentals* en (*Antwerpen*)-*Mortsel-Lier-Aarschot-Leuven* gebeurde in 1981. Een jaar later volgde *Lier-Kontich*. In 1984 ging *Herentals-Turnhout* onder draad.

Het boek bij de tentoonstelling was reeds uitverkocht en zou bijgedrukt worden wist men ons in één van de lokale boekenwinkels te vertellen. (Dominique Vanpée)

Meer informatie:

Hugo De Bot, Walter Caethoven, Harry de Kok, Francis Drijbooms, Jan Ghys, Jan Goris, Eddy Hertogs, Frans Lens, Vic Peeters, Robert Slegers, Frans Van der Auwera en Jef Van Olmen. *150 Jaar spoorwegen in de Kempen (1855-2005)*. Turnhout : Brepols, 2005, 208p. – ISBN 90-5622-060-8

SIWE VZW IN DE MARCONIST

In *De Marconist* – een trimestrieel tijdschrift van het *Olens Radiomuseum* – jaargang 10 – nummer 32 (februari-maart-april 2005) besprak secretaris – Bruno **Brasseur** – zeer kort *SIWE* vzw, *MIWE* en de uitwisseling tussen *De Marconist* en de *SIWE*-publicaties. Zij hielpen ons o.a. bij de publicatie *SIWE Cahier 1*. Zij hadden de *VRT* op bezoek. Toen *Canvas* (televisie) een stuk van 40 jaar uit onze nationale omroepgeschiedenis sneed en dat *Piraten op de radiogolven* noemde zonden ze dit in hun museum opgenomen stuk uit op donderdag 26 mei 2005 in *Histories op Canvas* om 21 u. (dv)

Extra informatie: Wilfried Eeetezonne. *Toen de radio nog in het midden stond. Media. VRT Viert 75 jaar radio*. In : *De Morgen*, zaterdag 11 juni 2005, p. 3.

GESCHIEDENIS VAN DE WETENSCHAPSPOLITIEK IN BELGIË – EEN POGING OM DEZE IN PERSPECTIEF TE PLAATSEN

Journées d'étude du Groupe de contact FNRS Histoire comparée des sciences, organisées conjointement avec Studium Generale - Histoire de la politique scientifique en Belgique Une mise en perspective - 22-23 avril 2005 - Palais des Académies Bruxelles = Akademieën paleis Brussel

Dr Kenneth **Bertrams** (*ULB/Columbia University, USA*) gaf een inleiding over de drie actoren: overheid, universiteiten en industrie (*état, universités et industrie = Franqui*). Koning **Albert I** hield in 1927 een bekende toespraak (*Discours de Seraing*) ten voordele van de oprichting van een nationale instelling om wetenschappen te financieren. Het *FNRS (Fonds National de la Recherche Scientifique)/NFWO (Nationaal Fonds voor Wetenschappelijk Onderzoek)* werd een jaar later opgericht en/of gesticht en werd het voornaamste instituut om wetenschappelijk onderzoek in België te bevorderen. Het was een belangrijke mijlpaal in de geschiedenis van de wetenschap in België en liet toe om ten gepaste tijde een modern wetenschapsbeleid te ontwikkelen. Daarnaast zijn er andere aspecten aan de complexe interactie tussen de actoren. De groeiende politieke invloed op het wetenschappelijk onderzoek werd soms als schadelijk gezien voor de ontwikkeling van de zuivere wetenschap en de noodzakelijke objectiviteit van de wetenschappelijke studies. Het ontstaan van nieuwe wetenschappelijke profielen (assistenten en onderzoekers) leidde tot belangrijke veranderingen in de organisatie van het universiteitspersoneel en het beheer van de onderzoeksactiviteiten. De (privé-)organisatie van het wetenschappelijk onderzoek aan de universiteiten was geschoeid op de ideeën van **Franqui**. In tegenstelling met de latere voorbeelden uit/in Nederland en Frankrijk,

bezat het *Fonds* geen eigen laboratoria; het vormde een tussenschakel met de academische laboratoria. Ondanks alle retoriek over «fundamentele» wetenschap werd er gedacht aan de toepassingen in en voor de industrie. (Het bedrijfsleven financierde dit dan ook grotendeels.)

Jeffrey A. **Johnson** (*Villanova University, USA*) gaf een overzicht van het ontstaan van een nationaal orgaan voor wetenschapspolitiek in Duitsland (1871-1939). Ondanks het oprichten van het tweede Duitse Keizerrijk in 1871 bleven wetenschap en opvoeding nog lang gedecentraliseerd in de *Länder*. Alleen een commissie voor gewichten en lengten, die reeds bestond in de vroegere Noord-Duitse Confederatie, bleef bestaan. Onder invloed van nationale en internationale druk werden nationale instituten op gebied van wetenschap, techniek en gezondheid opgericht: eerst het *Keizerlijk Gezondheidsinstituut* en het *Keizerlijk Patent instituut* (1876-1877), later het *Keizerlijk Instituut voor Fysica en Technologie* (1887). Uit het *Keizerlijk Gezondheidsinstituut* ontstond het *Keizerlijk Biologisch Instituut voor Land- en Bosbouw* (1905). Slechts in 1911 ontstond het *Kaiser Wilhelm Instituut voor de Vooruitgang van de Wetenschappen*, een Pruisische instelling die overwegend gefinancierd werd door Pruisische filantropen uit de industriële en zakenwereld.

Na de *Eerste Wereldoorlog* veranderde het wetenschappelijk politiek kader.

Het *Verdrag van Versailles* vergrootte indirect de nationale wetenschappelijke agentschappen: het voormalige *Pruisische militair onderzoeksagentschap* werd het gedemilitariseerde *Nationaal Instituut voor Scheikunde en Technologie*. Uit de geldnood als gevolg van de naoorlogse inflatie ontstond de *Notgemeinschaft der deutschen Wissenschaft*. Men trachtte onafhankelijk te blijven van de nationale overheid, de voornaamste geldschietter. Het *Nationaal Socialistisch* systeem vervulde de nationalisatie van deze instellingen door de Pruisische staat op te nemen in het *Dritte Reich* (1934): het *Pruisische Ministerie voor Wetenschap en Opvoeding* werd het *Reichsministerium für Wissenschaft, Erziehung und Volksbildung*, dat alle ministeries van de overblijvende federale staten superviseerde. De *Notgemeinschaft* werd de *Deutsche Forschungsgemeinschaft*, die het nationale instituut voor de subsidiëring van het wetenschappelijk onderzoek werd. In de vooroorlogse jaren werden alle instituten en verenigingen hardhandig gereorganiseerd, gepolitiseerd en gezuiverd. In aansluiting met het *Vierjarenplan* creëerde het regime vanaf 1936 nieuwe instituten en bevorderde onderzoek om de komende wereldoorlog voor te bereiden. Op die manier onstond er voor de eerste maal in Duitsland een nationaal wetenschappelijke politiek, spijtig genoeg in dienst van een één-partijdictatuur.

J.F. **Picard** (CNRS, Frankrijk) geeft een

overzicht van de politiek op het gebied van het geneeskundig onderzoek:

- tijdens de overgang van de 19e naar de 20e eeuw heeft de microbiologie onderzoek veroorzaakt op het gebied van de sociale geneeskunde (vacinatie, tuberculose,...) evenals het oprichten van een systeem van sociale zekerheid.
- de samenkomst van geneeskunde en biologie gebeurt in het midden van de 20^e eeuw rond de ontwikkeling van de levenswetenschappen volgens het Amerikaans model (*Rockefeller*). In Frankrijk wordt het *Nationaal Instituut voor Hygiëne* vervangen door het *INSERM*: vraagstukken op gebied van epidemiologie en volksgezondheid worden vervangen door moleculaire biologie en fundamentele immunologie.
- in het biomedisch onderzoek wordt het model van publiek onderzoek (men vergelijkte (cfr.) voorgaande *paper*) in vraag gesteld: zie bijvoorbeeld **Généthon** voor de ontwikkeling van het medisch genoom.

Ernst **Homburg** (*Universiteit Maastricht*, Nederland) beschrijft de prehistorie van het Nederlands wetenschappelijk onderzoek (1900-1965). Eigenlijk begon het wetenschapsbeleid in Nederland slechts in 1960 met de oprichting van de *Raad van Advies voor het Wetenschapsbeleid (RAWB)*. In de eerste decade van de 20^e eeuw was er een debat over de rol van de *Technische Universiteit van Delft (TUD)* (voorheen *THD – Technische Hogeschool*

Delft) bij onderzoek en *consultancy* voor de industrie. Verschillende «*assistenten*», betaald door de industrie, werkten in *TUD*-laboratoria. De *Eerste Wereldoorlog* gaf een nieuwe stimulans aan het debat. De *Koninklijke Academie van Wetenschap* nam het initiatief om een nationaal onderzoeksinstituut voor te stellen. Dit zou fundamenteel onderzoek voor overheid en industrie uitvoeren. Verschillende opties werden gedurende jaren bestudeerd: een ervan was de onderzoekslaboratoria samen te smelten met de *TUD*. Na jaren van debatten en onderzoek werd in 1932 een andere optie gekozen: namelijk de oprichting van een afzonderlijk nationaal orgaan voor toegepast natuurwetenschappelijk onderzoek (*TNO*) opgericht dat verschillende onderzoeksorganisaties van industriële sectoren met overheidslaboratoria verenigde. Na de *Tweede Wereldoorlog* werd er een subsidiërende instelling (*ZWO*) opgericht door het *Ministerie van Opvoeding, Kunst en Wetenschappen* om «*zuiver*» wetenschappelijk onderzoek te steunen. In tegenstelling met Frankrijk (*CNRS*) en Duitsland (*Max Planck Instituten*), werden er in Nederland geen onafhankelijke onderzoekslaboratoria opgericht, omdat de universiteiten de regering konden overtuigen om alle onderzoekskredieten aan hen te besteden..

Geert **Somsen** (*Universiteit Maastricht*, Nederland) definieert het verschil tussen «*wetenschapsbeleid*» en «*wetenschap-*

pelijk beleid». In de jaren 1930 en 1940 stonden deze twee tegenover elkaar: terwijl wetenschapsbeleid staat voor beleid van de wetenschap door de overheid, is wetenschappelijk beleid politiek geleid door de wetenschap.

Wetenschappelijk beleid is nu minder aan de orde dan tijdens de tussenoorlogse periode. De invloedrijke «*wetenschappelijke*» schrijver H.G. **Wells** beweerde dat de toekomstige wereldregering op «*wetenschappelijke wijze*» zou werken. «*Rode*» professor J.D. **Bernal** beweerde dat vele sectoren van de maatschappij op wetenschappelijke wijze hoorden gepland te worden. Volgens voedingsdeskundige John **Boyd Orr** zouden de grote wereldproblemen op wetenschappelijke wijze opgelost worden. Zelfs conservatieve filosofen zoals Michael **Polanyi** stelde dat een liberale regering op een wetenschappelijke manier moet gebeuren. Wetenschappers in Nederland aanvaardden veel van deze ideeën en zij ontwikkelden gelijkaardige initiatieven. Kort voor het einde van de Duitse bezetting, in 1945, ontwikkelde een groep van Nederlandse professoren een totaal nieuw regeringssysteem gebaseerd op instituten voor wetenschappelijke *planning*.

J.F. **Picard** beschrijft de resultaten van het *CNRS*, dat werd opgericht om het wetenschappelijk onderzoek te coördineren, namelijk:

- het systeem van de wetenschappelijke steun: steun aan het fundamenteel

universitair onderzoek

- het systeem van wetenschappelijke instituten en hun eigen programma's

Balans: het *CNRS* heeft nieuwe onderzoeksterreinen in het wetenschappelijk landschap gebracht maar is er niet in geslaagd de activiteiten van de laboratoria te coördineren, omdat er niet kon gekozen worden tussen deze twee manieren van organisatie.

De politiek van **de Gaulle** voor het onderzoek (1959): de nationale onafhankelijkheid

Een nieuwe politiek georganiseerde acties van de *Délégation générale à la recherche scientifique et technique (DGRST)* en het geprogrammeerd onderzoek.

Balans: succes voor de «*force de frappe*», het ruimteonderzoek, het transport (J.J. **Salomon**) meer dan voor nieuwe sectoren in de consumptie (informatica, communicatie,...)

Aftakeling van de republiek van de wetenschappers

Nu men roept «*Sauvons la Recherche*» en de aftakeling van de overheidsinstellingen voor onderzoek (*EPST*) vaststelt onder de invloed van stichtingen, *starts up*, ...Welk is dan het bilan? Volgens B. **Barataud** is ambtenarij onverenigbaar met de noodzakelijke wetenschappelijke evaluatie. Niet alleen in het *hexagon* bestaan deze moeilijkheden maar ook in Europa.

David **Edgerton** (*Imperial College*, Londen, UK) verdedigt de mythe van het

lineair model van vernieuwing.

Geert **Vanpaemel** (*KULeuven*) beschrijft de Belgische wetenschappelijke politiek voor het *FNRS/NFWO*. Men beschrijft de wetenschappers, in deze periode, als geïsoleerde onderzoekers, die in private laboratoria werken en die met eigen middelen de toestellen en materiaal kochten om hun wetenschappelijk werk uit te voeren. De heldenverhalen ontbreken niet en hun gerechtvaardigde klachten zijn talrijk. Heeft België zijn onderzoekers verwaarloosd voor 1928?

De spreker geeft een gans andere benadering van de verhouding tussen wetenschap en overheid in de 19^e eeuw. Vanaf het heropbloeien van het intellectueel leven in onze streken op het einde van de 18^e eeuw heeft de Belgische wetenschap een innige band onderhouden met de overheid. Wanneer men de verschillende initiatieven om de wetenschappen te bevorderen (zoals reisbeurzen, vijfjaarlijkse prijzen, het *Instituut* in Napels, de Congo-expedities,...) en men de symbiose tussen wetenschappelijke en politieke middens erkent, dan kan men de benijdbare/gunstige positie van de wetenschap in België begrijpen. Dit is in hoge mate te danken aan de personaliteit van **Quetelet** maar ook aan de bemiddelende rol van de *Academie* als katalysator van het wetenschappelijke leven. Op het einde van de 19^e eeuw begint de rol van de *Academie* af te brokkelen ten voordele van de universiteiten als onderzoekscentra

en moet de wetenschapspolitiek zich vernieuwen. De oprichting van het *FNRS* schijnt een laattijdige aanpassing aan een nieuwe toestand, vereist door de moderne wetenschap, te zijn

Luc **Courtois** (*UCL*) belicht de rol van Mgr. **Ladeuze** tijdens het begin van de Belgische wetenschapspolitiek. Op het einde van de *Grote Oorlog*, werd **Ladeuze** op de hoogte gebracht van de plannen van **Franqui** om een gedeelte van de overtollige middelen, afkomstig van een merkwaardig beheer van fondsen van het «*Comité national de secours et d'alimentation*» en het «*Commission for Relief in Belgium*», te bestemmen voor het universitair onderwijs. In het begin was hij vooral gericht op het deel van het manna dat Leuven zou krijgen ten opzichte van de *Université Libre de Bruxelles* en van de twee rijksuniversiteiten; zeer snel begreep hij de positieve rol van de instellingen die er zouden uitkomen: het *Universitair Fonds* (1920) en het *Nationaal Fonds voor het Wetenschappelijk Onderzoek* (1928). In zijn geest was deze rol verbonden met het financieren van het onderzoek maar ook aan de interuniversitaire samenwerking, die voor 1914 niet bestond. Als rector-monarch (hij was benoemd voor het leven en was gemachtigd om alleen alle beslissingen te nemen in de universiteit; alleen aan de bisschoppen diende hij rekenschap te geven) had hij het voordeel boven zijn collega's van een lange ervaring (hij was

gedurende 19 jaar rector bij het oprichten van het *FNRS*) en een grondige kennis van alle universitaire problemen (zonder zijn *placet* werd er geen frank in Leuven uitgegeven). Hierdoor verklaart men dat hij spoedig een eersterangsrol in deze organen speelde en dat hij beschouwd werd als «*le conseiller scientifique le plus écouté de celui qui les dominait de sa forte personnalité, E. Francqui*».

Francis **Balace** (*ULg*) beschrijft de strubbelingen rond de 25e verjaardag van de «*Discours de Seraing*». Naast de bekende woorden van koning **Albert I** tijdens het oprichten van het *FNRS*, bood dit *Fonds* de gelegenheid aan de *koninklijke familie* om hun persoonlijke belangstelling voor het wetenschappelijk onderzoek te betuigen en hun *imago* op te poetsen. prins **Karel**, koning **Leopold** en koning **Boudewijn** hebben hier een voorname rol in gespeeld, evenals Georges baron **Holvout** en professor W. **Fréson**, secretaris van het *FNRS*.

Claude **Truffin** (*ULB*) bewijst dat de verhuis van de Egmontstraat naar de Wetenschapsstraat ook een verandering van de verhoudingen tussen de wetenschappelijke en de politieke wereld is.

P. **Marage** (*ULB*) en C. **Truffin** (*ULB*) geven voorbeelden van de belangrijke rol die België gespeeld heeft in de internationale maar vooral Europese wetenschappelijke samenwerking: *CERN*, *Euratom*, *ELDO*, *ESRO*, *Internationaal geofysisch jaar*,...

Karel Haustraete

**‘INDUSTRIEEL ERFGOED’
ALS ONDERDEEL VAN
(VOLKS)CULTUREEL ERFGOED**

In *Onderzoeksproject : wenselijkheid en mogelijkheden van een gemeenschappelijke depotwerking in stedelijke context* (een themanummer van *Am – Musea Antwerpen – Behoud & beheer berichten*, (april 2004) van Sofie **De Ruysser** kan men op pagina 7 het volgende lezen: cultureel erfgoed is een waaier van onroerend, roerend en immaterieel erfgoed:

- onroerend erfgoed: doorgaans gaat het hier over monumenten en landschappen die een cultureel-historische meerwaarde hebben
- roerend erfgoed: objecten, informatie en andere dynamische bronnen die iets te vertellen hebben binnen een industrieel, technisch, archeologisch, artistiek, wetenschappelijk, historisch, antropologisch, ... referentiekader
- immaterieel erfgoed: beeldvorming of gemeenschappelijke betekenissen die men verkrijgt via beschrijvingen, geschiedenissen, referentiekaders, en zo meer

In het *decreet Volkscultuur* kan men het volgende lezen: “*industriële archeologie: het domein van de volkscultuur dat zich vanuit een actieve belangstelling voor de menselijke activiteit uit het verleden en de vertaling ervan naar de actualiteit, bezighoudt met het behoud en het beheer van verwaarloosd industrieel cultureel*

erfgoed.” (*Decreet houdende de erkenning en subsidiëring van organisaties voor volkscultuur en de oprichting van het Vlaams Centrum voor Volkscultuur* - url <http://212.123.19.141/cgi-bin/toonfiche.exe?nr=6690&tab=2>) en dit binnen de volkscultuur (= alle collectieve, al of niet traditionele uitingen van het volksleven, zoals die door organisaties, hetzij als studierrein, hetzij als toepassingsgebied, in hun doelstellingen en programma zijn ingeschreven). Binnen het *Erfgoeddecreet* omschrijft men cultureel erfgoed als “*materiële en immateriële betekenisdragers uit het verleden, die gemeenschappelijke betekenissen verkrijgen binnen een cultureel referentiekader.*” Op het ogenblik gaat de Vlaamse administratie er steeds meer voor om in ons geval ‘industriële archeologie’ of ‘industrieel en wetenschappelijk erfgoed’ te beperken tot immaterieel en roerend erfgoed. Piet **Jaspaert** van *VCM Contactforum voor Erfgoedverenigingen* brak zowel op hun *Ontmoetingsdag* te Oostakker als op de vergadering rond *Portoroz (Raad van Europa – vrijwilligersverenigingen)* een lans om te zorgen dat de werking van (koepel)verenigingen (zoals *SIWE* vzw er één is) niet beperkt blijven tot het veld dat door het ministerie dat hun geld geeft bestreken wordt maar tot hun echte veld (in ons geval dus ook de gebouwen/monumenten, met andere woorden ook onroerend of onroerend geworden door bestemming). Minister Dirk **Van Mechelen** (o.a. verantwoordelijk voor *M&L* – dus

voor onroerend erfgoed) die in 'Lourdes/Oostakker' aanwezig was, was het daar mee eens... Minister **Anciaux** was op de tweede studiedag niet aanwezig door ziekte. Wordt vervolgd... (dv)

Informatie: de hier aangehaalde publicatie kan aangevraagd worden op volgend adres: *Collectiebeleid / Behoud en beheer – Musea, bewaarbibliotheken en erfgoed – stad Antwerpen – Falconrui 53 – 2000 Antwerpen* telefoon 03 2060350 – telefax 03 2060362 – e-mail Elsje.Janssen@stad.antwerpen.be

STICHTING TOT BEHOUD VAN AUTHENTIEKE STOOM-VAARTUIGEN EN MOTORSLEEPBOTEN 25 JAAR

Op 1 augustus 1980 werd de *Stichting Vrienden van de Vereniging Stoomvaart* opgericht. Daar de doelgroep beter kon uitgebreid worden werd ze tot *Stichting tot Behoud van Authentieke Stoomvaartuigen en Motorsleepboten (BASM)*. Ten behoeve van de belangenbehartiging is deze stichting onder meer aangesloten bij de *Federatie Oud Nederlandse Vaartuigen*, de stichting *FIEN*, de *Sectie Varende Monumenten* van het *NRVM (Nationaal Register Varende Monumenten)*, de *Vereniging Zaans Erfgoed*, de *Bond Heemschut* en andere organisaties.

Informatie:

Stichting BASM – telefoon # 31 (0)622 516238 – e-mail basinf@sleepduwvaart.nl
- url <http://www.sleepduwvaart.nl> en <http://www.haveligplaatsen.nl>

EDUCATIE BIJ HEIM

In de bijdrage *Educatie, een speerpunt van het HEIM-beleid* beschrijft Martien **Pot** dat overal in Nederland het gonst van activiteiten die erop gericht zijn om bij jongeren de belangstelling voor techniek te stimuleren. Het *Techniekmuseum HEIM* (Hengelo) heeft niet enkel de faciliteiten maar zorgt blijkbaar voor veel enthousiasme bij jonge mensen. Interessant om mee te verwerken in het gemeenschappelijk Vlaams volkscultureel erfgoedproject '*Villa Futura*'. (dv)

Bron : M. Pot. *Educatie, een speerpunt van het HEIM-beleid*. In : (*Techniekmuseum*) *HEIM (Hengelo)*, jrg. 13, nr. 1 (mei 2005), pp. 15-16.

MELK(EN) IN ALLE STATEN

In het *Ecomusée du Viroin* loopt van 20 maart 2005 tot en met 6 november 2005 de tentoonstelling *Le lait dans tous ses états – De melk in al zijn staten*. Van de producerende boerderij tot de verbruiker heeft rond de melk zich een hele sector van veranderingen en conditioneringen zich geleidelijk aan ontwikkeld. De melkindustrie is ontstaan dank zij twee fundamentele ontdekkingen: de een meer technisch – het afromen van melk door centrifugering – en de andere – meer wetenschappelijk – de ontdekking van de microben. Eind negentiende eeuw vormen zich melkproductvennootschappen om

stoommelkerijen op te richten die de oorsprong zijn van de huidige industrie. De geschiedenis van deze melkerijen en de melk in het gebied tussen Samber en Maas (*Entre-Sambre-et-Meuse*) wordt geschets aan de hand van teksten en talrijke fotografische documenten. Voor Vlaanderen/België kennen wij op het vlak van recente algemene 'historische' literatuur over dit best gecontroleerde product uit de voedselketen (melk): een themanummer van *Ons heem* (jrg. 47 (1993, nr. 4 – Melkverwerking en melkerijen dat nog steeds voor 5 euro (zonder port te bestellen is bij *Heemkunde Vlaanderen* – <http://www.heemkunde-vlaanderen.be>)) en Eddie Niesten, Jan Raymaekers en Yves Segers. *Vrijwaar u van namaaksels! De Belgische zuivel in de voorbije twee eeuwen*. (CAG cahier ; 2). Leuven : CAG - Centrum Agrarische Geschiedenis - Geschiedenis van Landbouw en Voeding - Histoire de l'Agriculture et de l'Alimentation - History of Agriculture and Food, 2002, 95p. (om te bestellen: <http://www.cagnet.be>).

Informatie:

Ecomusée du Viroin, asbl DIRE – ULB – Ferme-Château – 63, rue Eugène Defraire – 5670 Treignes – telefoon 060 399624 of 060 390605 – telefax 060 399450 – e-mail ecomusee@ulb.ac.be of mdforge@ulb.ac.be/ ulb-wallonie/treignes.html – url <http://www.ulb.ac.be/ulb-wallonie/treignes.html> en <http://www.ulb.ac.be/musees/viroin.index.html>

SINT-PIETERSSTATION GENT

In 2005 gaat men te Gent over tot de herinrichting van het *Sint-Pietersstation* te Gent. Gedaan met de metalen luifel en de scheefgezakte uurwerktoren. Men zal een glazen luifel plaatsen en de toren steen voor steen afbreken en heropbouwen. (dv)

Bron: Thomas Dierckens. *Gent bouwt zich te pletter*. In : *De Morgen*, zaterdag 8 januari 2005, p. 15.

PRAAM – VAREND ERFGOED

De Assendelver praam is een typische Zaans voertuig dat in en rond Assendelft in gebruik was. Door allerlei omstandigheden zijn bijna al deze pramen verdwenen. Een praam werd opgemeten en gedemonteerd om zo de gegevens voor de toekomst te bewaren. Wie over deze manier van vastleggen van varend erfgoed meer wil weten raden we volgende literatuur aan:

P. Kleij, G.J.C. Kroon en J. Matser. *Wellicht het laatste exemplaar. Opmetingen en model van Assendelver praam*. In : *Zaans erfgoed*, nr. 11 (december 2004), pp. 20-23.

J. Matser en P. Kleij. *Model en tekening*. In : *Zaans erfgoed*, nr. 11 (december 2004), pp. 24-25.

Met als extra:

G.L Berk. *De Punter*. Weesp : ?, 1984, ?.

G.J. Schutten. *Verdwenen schepen. De houten, kleine beroepsvaartuigen, vrachtvaarders en vissersschepen in de Lage Landen*. Zutphen : ?, 2004, ?. (dv)

OCEAAN VAN DATA

Op 25 april 2005 opende in de oude pakhuizen van de *Oostendse vismijn* het *projectkantoor* van UNESCO's *Intergovernmental Oceanographic Commission (IOC)* voor *IODE*, het wereldwijde netwerk dat oceanografische gegevens en informatie verzamelt en beheert. Ter gelegenheid van de opening organiseerde het *UNESCO Centrum Vlaanderen* een tentoonstelling begin mei 2005: *Een oceaan van gegevens stroomt door Oostende – An Ocean full of Data runs through Oostende*. Met enkele concrete voorbeelden werd bevattelijk aangetoond hoe belangrijk het beheer en het verzamelen van oceanografische gegevens wel is. Tevens ging men in op hoe men de gegevens verzamelt: per duikboot, per satelliet of met een visnet? (dv)

Informatie: info@unesco Centrum.be of telefoon 03 2859617

OUDE VISMIJN

Met betrekking tot de *Oude Vismijn* in Gent aan het Veerleplein waren er midden februari 2005 een zestal kandidaten voor renovatie en exploitatie.

Zie: *Gent. Zes kandidaten voor Oude Vismijn*. In : *InterCity – degelijke berichtgeving uit de stad*. In : *De Morgen*, zaterdag 12 februari 2005, p. 15 en Thomas Dierckens. *Gent bouwt zich te*

pletter. In : *De Morgen*, zaterdag 8 januari 2005, p. 15.

MONUMENT IN GEVAAR!

In Nederland liep een *NCM (Stichting Nationaal Contact Monumenten)* - manifestatie van 28 april tot 28 mei 2005. Een groot aantal van de ruim 50000 rijksmonumenten dreigt straks niet meer gerestaureerd te kunnen worden, omdat er bij de invoering van het nieuwe instandhoudingbeleid (*Brim*) onvoldoende financiële middelen ter beschikking zijn om de restauratieachterstand weg te werken. Daarom organiseerde de stichting *Nationaal Contact Monumenten (NCM)* in de maand mei 2005 een landelijke manifestatie: '*Monument in gevaar!*' Doel van deze actiemaand was het kabinet te overtuigen alsnog middelen hiervoor vrij te maken. Meer informatie: e-mail ncm@erfgoedhuis.nl of telefoon # 31 (0)20 6277706. (dv)

KCML

De *Brusselse Commissie voor Monumenten en Landschappen* gaf recent een brochure uit: *Het erfgoed behouden om er de toekomst op verder te bouwen*. Beschreven worden: de weg die adviesaanvragen afleggen, de internationale context van het erfgoedbeleid, wat is 'authenticiteit' of 'duurzaamheid'. Wat zal Emir **Kir** beslissen rond de

werking van deze commissie? Mag ze nog enkel bindende adviezen uitspreken met betrekking tot de beperkte categorie 'zeer uitzonderlijke gebouwen'? En dat terwijl de *Commissie* bijna even oud is als België en bij haar oprichting geen gelijke had in haar soort. Vanaf 1989 werd dit erfgoed gewestmaterie... Vandaar dat het *Brussels Hoofdstedelijk Gewest* een dergelijke commissie heeft... hopelijk nog voor lang. (dv)

mbe. *Monumenten en Landschappen is zelf bedreigd monument*. In : *De Standaard*, vrijdag 18 maart 2005, p. 22 en Kris Hendrickx. *Brusselse erfgoedbescherming ter discussie*. In : *De Morgen*, woensdag 2 maart 2005, p. 26.

MOUTERIJ CUYPERS

De hoge moutmast van de Diestse *mouterij Cuypers* drukt al een goede kleine zeventig jaar (1936) zijn stempel op het Diest(er)se stadsbeeld. Sommige sporen gaan zelfs terug wat betreft de mouterij tot het laatste kwart van de negentiende eeuw. Midden jaren 1990 stopte *mouterij Cuypers* ermee. Vandaag herleeft de site: zeventwintig luxeappartementen vullen aan bij de acht *lofts* die komen in de gerenoveerde mouterijgebouwen. Het ging hier trouwens om beschermd erfgoed.

Informatie: gga. *Loft en klats in Diestse mouterij Cuypers*. In : *De Standaard – Vlaams-Brabant / Brussel*, vrijdag 25 februari 2005, p. 37 – url <http://www.monument.vlaanderen.be/engin/fiche.php?id=001551&pv=B>.

BENZINESTATIONS EN BODEMSANERING

Er bestaat een *Bodemsaneringsfonds voor de Petroleumsector (Bofas)* waaruit uitbaters van sluitende tankstations een subsidie kunnen aanvragen daar sdeeds meer kleinere benzinestations uit het straatbeeld verdwijnen. En er zijn redelijk wat benzinestations waarvan de grond (zwaar) vervuild is ten gevolge van gemorste benzine en/of lekkende oude ondergrondse opslagtanks zonder dubbele wand. (Check tevens de publicatie over *Garages en garagisten te Dendermonde* – zie *SIWE Nieuwsbrief*, nr. 21 (april 2005), p. 30). Misschien moeten we het fotomateriaal van deze verdwijnende benzinestations eens verzamelen... (dv)

Zie : Wim De Preter. *Aanvragen voor bodemsanering benzinestations stromen binnen*. In : *De Standaard*, 24 maart 2005, p. 2 – url <http://www.bofas.be>.

AFVAL EN STORTEN ZIJN OOK VORMEN VAN ERFGOED

Professor Nik **Van Larebeke** van de *Vlaamse Gezondheidsraad* spreekt samen met anderen over de ongeveer 1600 vergeten stortten van Vlaanderen. Zij hebben het over gevaarlijk vervuilde gronden, de menselijke gezondheid, ... Maar los ervan moeten we nietvergeten dat afval ook bij het erfgoed hoort, weze het nucleair of ander. Mensen hebben

gebruik gemaakt van iets en gooien de resten weg, het niet meer bruikbare. Niet enkel archeologen of historici horen hier interesse voor te hebben ook industrieel-archeologen en ruimer zij die interesse hebben voor het industrieel en wetenschappelijk erfgoed kunnen hier niet zo maar aan voorbij... (dv)

ig. *1.600 vergeten Vlaamse storten*. In : *De Standaard*, 25 maart 2005, p. 6.

FUIVEN IN EEN ANTWERPSE METRO?

In Brussel zou de Brusselse minister voor Mobiliteit lege metrostations wensen te gebruiken als fuifzalen. In Gent en in Mechelen waren er ook al eerder dergelijke voorstellen. Antwerpen kon niet achterblijven. Onder het metrostation *Opera* bevindt zich op niveau min (-) 3 de ruwbouw van wat ooit een metrostation had moeten worden. Door de toestand is het echter niet mogelijk om er evenementen te organiseren. Maar wie weet... ooit.

Marc Schoeters. *'Fuiven in Antwerpse metro absoluut onmogelijk'*. In : *De Morgen*, zaterdag 26 februari 2005, p. 16 en Kris Hendrickx. *Wild plan 'evenementenpijp' onder Mechels stationsplein*. In : *De Morgen*, woensdag 23 februari 2005, p. 26.

VAN 'DE WET VOLGENS MILO' EN EEN ONTSNAPTE GANGSTER

Van *De wet volgens Milo* heeft men op

Net 5 in Nederland slechts 3 afleveringen uitgezonden van deze Vlaamse advocatenserie. Bij *VTM* gaat men voor de dertien afleveringen die in Leuven gefilmd werden. Een groot deel ervan werd in de *Molens van Orshoven* - waar het *SIWE Trefpunt* terug te vinden is - gefilmd. Het molencomplex werd ook bij de ontsnapping van een schutter die enkele mensen had neergeschoten in een café aan het Leuvense station enkele keren uitgekamd door de politie. (dv)

djb en mac. *Milo versus de vooroordelen*. *VTM begint met in Nederland geflopte advocatenserie*. In : *De Standaard*, woensdag 23 maart 2005 en url http://www.hln.be/cch/det/art_58454.html.

UIT HET JAARBOEK 2004 VAN MORTSEL

Lokale heemkundige publicaties kunnen af en toe een zeer interessante kijk geven op het industrieel en wetenschappelijk erfgoed. In het *Jaarboek 2004* van de *Mortselse Heemkundige Kring* is er zo bijvoorbeeld de bijdrage van L. **Roossens** over *Lieve Gevaert en de Association belge de Photographie* (pp. 7-16). (dv)

INFO PATRIMONIUM – PATRIMONIUM, IK DRAAG MIJN STEENTJE BIJ!

Het regionaal infocentrum over wonen binnen het *Brussels Hoofdstedelijk Gewest* is gelegen in de *Sint-Gorikshallen*, in hartje Brussel. (check: <http://www.curbain.be> met

inbegrip van *het register van de beroepen*
: <http://www.patrimonium-beroepen.be>.
(dv)

SPOORWEG(POST)ZEGELS

Naar we begrepen heeft de *NMBS* in de loop van dit najaar naast België en het federalisme in België iets te vieren: het bestaan van zijn spoorwegpostzegels. Voor de filatelisten onder onder u... we houden u op de hoogte. (dv)

BRUGGEN NAAR RABOT

De verloederde Rabotwijk moet nieuw leven ingeblazen worden. De stad wist begin dit jaar schijnbaar nog niet wat ze met de verlaten industrieterreinen van de stadsgasfabriek zou aanvangen. De site is op de lijst van *OVAM* duidelijk een black point (zwarte bodemverontreiniging). Het door de stad aangezochte Leuvense ontwerpteam Johan **Van Reeth** zou het project *Bruggen naar Rabot* moeten uitwerken en heeft als plan op de specifieke site extra eensgezinswoningen bouwen. Sommige studenten hadden bedenkingen bij de plannen van de stad Gent en deden zelf voorstellen. Destijds maakte Bernadette **Vandecatsije** rond deze buurt een project *Black box*.
Lees: Thomas Dierckens.
Architectuurstudenten hertekenen Rabotwijk. In : *De Morgen*, zaterdag 22 januari 2005, p. 12.

ARCHIEF VAN DE ZOO – ANTWERPEN

Er werd een subsidie voorzien van 39500 euro voor de ontsluiting en valorisatie van het archief van de Zoo te Antwerpen door het *Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap – WVC – Cultuur*.
Aanvrager: *Koninklijke Maatschappij voor Dierkunde* vzw. (dv)

BEWAARBIBLIOTHEKEN ... ER BEWEEGT WAT BIJ DEZE VERZAMELAARS VAN WETENSCHAPPELIJK ERFGOED!

Destijds maakte Jeroen **Walterus** een rapport aan met betrekking tot *Bewaar(de) bibliotheken in Vlaanderen – eindrapport* ([http://www.wvc.vlaanderen.be/cultuurbeleid/onderzoek/bewaar\(de\)bibliotheken.pdf](http://www.wvc.vlaanderen.be/cultuurbeleid/onderzoek/bewaar(de)bibliotheken.pdf))

Er is nu een vervolgstudie in de maak van de hand van prof. dr. Ludo **Simons**. Hij wordt begeleid door een stuurgroep: An **Renard** (*Stadsbibliotheek Antwerpen*), Willy **Vanderpijpen** (*Koninklijke Bibliotheek Albert I, Brussel*), Beatrice **De Clippeleir** (*OKBV, Sint-Lucas, Gent*), Geert **Ruebens** (*VCOB*), Cindy **Van Hove** (*Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap*), Els **Michielsen** (*Culturele Biografie Vlaanderen vzw*) en Jan **Cools** (*Culturele Biografie Vlaanderen vzw*) maken deel uit van deze stuurgroep.
Informatie: [urlhttp://culturelebibliografie.be/](http://culturelebibliografie.be/)

culturele_biografie_vlaanderen/
index.cfm?id=2844

HET MAXIMILIAANPARK

In het *Kaaitheater* te Brussel loopt nog tot 2 juli 2005 een expo/tentoonstelling *Gouden Bevers/Castors d'Or 2004-2005*

Het Maximiliaanpark: van relictruimte naar stedelijke ruimte? = Le parc Maximilien: un vestige réhabilité en espace urbain?

Bij de tentoonstelling verscheen bij de *Koning Boudewijnstichting (KBS)* een gelijkaardige publicatie die 48 pagina's telt en daarnaast tevens een CD-rom heeft met extra materiaal. Het *kanaal van Willebroek*, het station *Groendreef* (de eerste Europese continentale treinverbinding vertrok hier), het

Manhattanproject en het *Noordkwartier* horen er allemaal bij.

Informatie: Wenst u documenten of algemene informatie, contacteer dan de heer Rik **Vanmolkot** – telefoon 02 5490217 – fax 02 5005479 – e-mail vanmolkot.r@kbs-frb.be url http://www.kbs-frb.be/code/page.cfm?id_page=125&ID=594.

ADMINISTRATIE CULTUUR VERHUIST

In het najaar verhuist de *Administratie Cultuur*. Het vertrouwde adres wordt verlaten. Normaliter zou nog voor de zomervakantie hierover uitgebreid gecommuniceerd worden. Bron: *Informatiebrochure Cultureel Erfgoed*, (april 2005), p. 8.

ONDER DE LEESLAMP (BOEKBESPREKINGEN)

LAMEREN OVER VROEGER... DE WIJK LEUVENSESTEENWEG (MECHELEN)

Marc Rubben (opname verhalen) ; Mia Verstraete (red. of tekstchirurg). *Laméren auver vreuger. Het verleden van de wijk Leuvensesteenweg verteld door zijn bewoners. (Pro memorie ; 5)*. Mechelen : Erfgoedcel Mechelen, 2005, 44p.

Deze publicatie is een initiatief van de *Erfgoedcel Mechelen* en kadert in het erfgoedconvenant dat werd afgesloten tussen de stad Mechelen en de *Vlaamse Gemeenschap*. Op 5

mei 1835 opende de treinrit van Brussel naar Mechelen de allereerste spoorlijn op het Europese vasteland. Personeel uit de *Cockerill*-fabrieken (Seraing) vestigde zich in Mechelen. Door de bouw van wat nu gekend is als het *Arsenaal* – de werkplaatsen van de *Belgische Spoorwegen* – onstond vanaf 1836 rond de Leuvensesteenweg een nieuwe wijk waar personeelsleden zich vestigden. Maar ook de metaalverwerkende bedrijven zoals *Acomal*, *Raghenon*, *Estampage* en *PRB (Poudreries Réunies de Belgique)* volgden en kozen ervoor om zich in deze wijk te vestigen. Na de Engelsen rond **Cockerill**, de Walen en de Vlamingen uit alle uithoeken

van Vlaanderen kwamen er ook mensen uit de het *Middelands Zeebekken* en Oost-Europa. De 'verhalen over vroeger' komen aan bod maar je verwacht natuurlijk niet minder binnen een reeks als '*Pro memorie*'. Deze wijk (de omwonenden van de *Centrale Werkplaatsen* van de NMBS) werd trouwens eerder dit jaar opgeschrikt door een informerende brief van het Mechels stadsbestuur over de uitbreiding van de milieuvergunning van de treinmaatschappij om schadelijke, corrosieve stoffen op te slaan. (dv)

Extra bron: jvdp. *Aanvraag schrikt Arsenaal op. Informerende brief over plannen NMBS wekt vragen.* In : *Gazet van Antwerpen, (editie Mechelen-Lier)*, zaterdag 15 en zondag 16 januari 2005, p. 28.

SCHEIKUNDE HEEFT OOK EEN GESCHIEDENIS

Jean Baudet. *Penser la matière. Une histoire des chimistes et de la chimie.* Paris : Vuibert, 2004, 385p.

Kan men zonder scheikunde leven? Is scheikunde niet de sleutel tot de huidige wereld? Los van vervuiling, gevaarlijke producten, industriële catastrofes, de ozonlaag, ... misschien wel. Maar vraag het waarschijnlijk best niet aan een fysicus. Toch zijn weinigen geïnteresseerd in een chemie-carrière. Om te vernemen dat scheikunde een passie kan zijn moet je zeker dit boek lezen van Jean

C. **Baudet** over de geschiedenis van de scheikunde. Naast het ontstaan van papier en glas en de gietijzerverbetering was er ook sprake van alchemie. Vanaf **Paracelsus** komen we redelijk wat namen tegen **Van Helmont**, **Lavoisier**, **Boyle**, **Lémery**, **Berzelius**, John **Dalton**, Leo **Baekeland**, Richard **Buckminster Fuller**, **Kékulé**, **Mendel(e)ev**, **Avogadro**, ... Een aanrader!

Extra info: Christiane De Craecker-Dussart. *La chimie expliquée par son histoire.* In : *Athena*, no. 209 (mars 2005), pp. 341-345

UA – UNIVERSITEIT ANTWERPEN / 150 RUCA

Koen Mortelmans, Peter Raeymaekers en Marc Ruyters ; Patrick Biscop (foto's) ; Alain Verschoren (voorwoord). *150 jaar RUCA – anderhalve eeuw groeien.* Antwerpen : RUCA – Universiteit Antwerpen – Universitair Centrum Antwerpen, 2002, 165p.

In deze publicatie komt van alles naar boven aan letterwoorden: *UZA (Universitair Ziekenhuis Antwerpen)*, *AZA (Academisch Ziekenhuis Antwerpen)*, *de huidige UA (Universiteit Antwerpen)*, *UIA (Universitaire Instelling Antwerpen)*, *GBUA (Gemeenschappelijk Bureau Universiteit Antwerpen)*, *RUCA (Rijksuniversitair Centrum Antwerpen)*, *UFSIA (Universitaire Faculteiten Sint-Aloysius)*, ... Maar ook begrippen als de Middelheimcampus, de Koloniale Hogeschool, Rijkshandelshogeschool,

den Institut, Institut Supérieur de Commerce d'Anvers (° 1852), Museum van Handelswaren, Scheepvaartmuseum, steenkoolkelder, Universitair Instituut van de Overzeese Gebieden, ... Maar buiten van toen en nu gaat men ook in op de veranderingen op het vlak van onderzoek en de kunst op de campus. (dv)

PIH – HET PROVINCIAAL INSTITUUT VOOR HYGIËNE

Zoom, nr. 2 (april-mei-juni 2005)

In *Zoom – milieunieuwsbrief van de Provincie Antwerpen* kan men een dossier terugvinden rond het *Provinciaal Instituut voor Hygiëne*. Komen aan bod: de regiowerking milieu en natuur als spilfiguur tussen gemeenten en *PIH*, projecten op maat van de gemeenten, de dienst natuur, de labo's van het *PIH*(, meer dan een "bacteriologisch gesticht"), ...

Ook te lezen via:

[http:// www.provant.be\(dv\)](http://www.provant.be(dv))

LANDSCHAPSONTWIKKELING EN STEDENBOUW = INDUSTRIEEL ERFGOED?

Blauwe kamer – tijdschrift voor landschapsontwikkeling en stedenbouw, nr. 6 (december 2004), 90p. - 6,50 euro
Stichting Lijn in Landschap – Gen.
Goulkesweg 72 – 6703 Wageningen
– Nederland

In dit deeltje een terugblik op 30 jaren herbestemming en herontwikkeling van industrieel erfgoed in Nederland, maar ook hoe pas je een kanaal in de nieuwe stedenbouwkunde in van het centrum van Apeldoorn?, en wat doe je met *Strijp S* (deel van de *Philipsfabrieken*) in Eindhoven?, kan je terrein van de *Westgasfabriek* omschakelen tot een landschapspark?, en hoe zit het met de omschakeling van oude bedrijfspanden aan de *Zaan?*, ... (dv)

BLEU D'OU?

Roland Baudu. *De NV Bleu D'Outremer... een begrip in het Gentse. Een proeve van bedrijfsgeschiedenis* en Guido Deseijn (samenvat.). *Upstairs-Downstairs. De stichting van S.A. Bleu d'Outremer en het Régistre des Actionnaires en Nom.* In : *TIC – Tijdschrift voor Industriële Cultuur*, deel. 89, nr. 1 of *TIC cahier*, 33. Gent : VIAT, 2005, 34p.

In dit *TIC-cahier* wordt er door een oud werknemer die als technisch bediende actief was bij de *NV Bleu D'Outremer* – Roland Baudu – een proeve van bedrijfsgeschiedenis van dit bedrijf dat in het Gentse een begrip was tot het door pollutieklachten – dat was de vooropgezette reden – diende te sluiten. Deze reden was een primeur voor de Gentse agglomeratie. (dv)

in gewapend beton neergepoot na de *Vuurmolen* in Overijse op het vlak van industrieel en wetenschappelijk erfgoed en willen we zeker en vast bewaren voor toekomstige generaties? (dv)

**TRACTORMAGAZINES IN
HET ENGELS IN DE BETERE
HANDEL TE KOOP IN
VLAANDEREN**

Classic tractor – gepubliceerd door *Sundial magazines ltd.* – Sundial House – 17 Wickham Road – Beckenham – Kent BR3 5JS – telefoon 00 44 20 8639 4400 – telefax 00 44 20 8639 4411 – e-mail info@ClassicTractorMagazine.co.uk - uitgever *Classic Tractor* – Wildrose Cottage – Reston Road – Legbourne – Louth – LN11 8LS – e-mail classictractor@btinternet.com (no. 50 – June 2005 – £3.10 – ISSN 1472-9695)

Old tractor – *the number one magazine for historic tractors* – gepubliceerd door *Kelsey Publishing Group* – Cudham Tithe Barn – Berry's Hill – Cudham – Kent – TN16 3AG – telefoon 00 44 1959 541444 – telefax 00 44 1959 541400 – e-mail info@kelsey.co.uk - url <http://www.kelsey.co.uk> - editor: Stuart Gibbard ot.ed@kelsey.uk (issue 21 – June 2005 – £2.70)

Tractor & farming heritage –

gepubliceerd door *Mortons Media Group* – Media Centre – Morton Way – Horncastle – Lincolnshire – LN9 6JR – telefoon 00 44 1507 523456 – telefax 00 44 1507 529301 – news & editorial zie tel en fax hierbij – e-mail info@tractorheritage.co.uk - *Tractor & Farming Heritage* – Mortons Media Group – PO Box 43 – Horncastle – LN9 6JR (issue19 – May 2005 - £3.10 – ISSN 1740-4797)

Tractor & machinery – *for the tractor enthusiast, collector & restorer* – gepubliceerd door *Kelsey Publishing Group* – Cudham Tithe Barn – Berry's Hill – Cudham – Kent – TN16 3AG – telefoon 00 44 1959 541444 – telefax 00 44 1959 541400 – e-mail tm.info@kelsey.co.uk - url <http://www.tractor-and-machinery.com> - editor Peter Love – e-mail peter.love@kelsey.co.uk (May 2005 – volume 11 – issue 6 - £3.20 – ISSN 1462-3633)

Vintage tractor *incorporating Vintage & classic plant – the original magazine for the enthusiast* – Tim Bolton, publishing editor – *Vintage Tractor* – 30 Hallow Lane – Lower Broadheath – Worcester – WR2 6QL – telefoon 00 44 1905 640306 – e-mail vted@rivers-media.co.uk (April-May 2005 – issue 84 - £3.50 – ISSN 1358-7773)

Daarnaast zijn er nog o.a. volgende tijdschriften van de *Kelsey Publishing*

Group: Steam Traction Engine – the magazine dedicated to the traction engine enthusiast (werd in april 2005 gelanceerd), **Ford & Fordson Tractor Club Membership – The Heritage** – the official magazine of the Ford & Fordson Association GB (£2.60), **Farm and Horticultural Equipment** – for country & horticultural collectors (£3.00) en **Stationary Engine Magazine** – for all stationary engine enthusiasts (£2.65) (dvp)

EINSTEIN – WERELDJAAR VAN DE FYSICA 2005

Daar 2005 tot *World Year of Physics* uitgeroepen werd, heeft of zal de uitgeverij *Springer Verlag* volgende publicaties in 2004 en 2005 uitgeven:

C. Bernardini and L. Bonolis. *Enrico Fermi : his work and legacy.* ? : SpringerVerlag, 2004, xii+410p. – ISBN 3-540-22141-7

G.W. Buschhorn and J. Wess (eds.). *Fundamental physics – Heisenberg and beyond. Werner Heisenberg Centennial symposium 'Developments in modern physics'.* ? : Springer Verlag, 2004, x+190p. – ISBN 3-540-20201-3

P.-G. de Gennes, F. Brochard-Wyart and D. Quere. *Capillarity and wetting phenomena. Capillarity and wetting phenomena. Drops, bubbles, pearls, waves.* ? : Springer Verlag, 2004, xv+291p. – ISBN 0-387-00592-7

S. Gieser. *The innermost kernel. Depth psychology and quatum physics.*

Wolfgang Pauli's dialogue with C.G. Jung. ? : Springer Verlag, 2005, vi+296p.

S. Grundmann. *Einsteins Akte. Wissenschaft und Politik – Einsteins Berliner Zeit.* [Heidelberg :] Springer Verlag, 2004, 2.

Aufl., xxiii+658S. – ISBN 3-540-20699-X

W. Pauli. *Scientific correspondence with Bohr, Einstein, Heisenberg, a.o. = Wissenschaftlicher Briefwechsel mit Bohr, Einstein, Heisenberg*

u.a. (Sources in the history of mathematics and physical sciences ; 18). ? : Springer

Verlag, 2005, xl+1585p. – ISBN 3-540-40296-9

J. Steinberger. *Learning about particles. 50 privileged years.* ? : Springer Verlag, 2004, x+181p. – ISBN 3-540-21329-5

F. Steiner. *Albert Einstein. Genie, Visionär und Legende.* [Heidelberg :] Springer

Verlag, 2005, [250]S. – ISBN 3-540-21060-1

EINSTEIN EN DE K.U.LEUVEN

Wij bespraken reeds eerder de tentoonstellingsgids “... de rest zijn details.

Einstein 1905-2005” in een eerdere *SIWE Nieuwsbrief*. Daarenboven verscheen

er tevens nog een *CD-rom* met daarop de unieke Nederlandse vertaling van

de vier publicaties van **Einstein** uit 1905 door professor Frans **Cerulus**,

de tentoonstellingsgids en posters van de bibliotheektentoonstelling “... de

rest zijn details” en unieke foto's van het verblijf van **Einstein** in België.

Physicalia magazine (ISSN 0770-0520) gaf de vertalingen voorzien van een

inleiding trouwens ook uit op papier in het

speciaal nummer (vol./jrg. 17, nr. 1) na een inleiding van Frans A. **Cerulus**. *Einstein's wonderjaar – De originele teksten*:

- Over een heuristisch gezichtspunt aangaande de productie en de omvorming van licht
- Over de beweging van deeltjes in suspensie in vloeistoffen in rust, zoals vereist door de moleculair-kinetische theorie der warmte
- Betreffende de elektrodynamica van lichamen in beweging
- Is de traagheid van een lichaam afhankelijk van zijn energie-inhoud?

De vertaling kan ook opgeladen worden via <http://fysica2005kuleuven.be>. Meer info: einstein2005@fys.kuleuven.ac.be (dv)

ARCHITECTUUR VAN BELGISCHE HOSPITALEN

Patrick Allegaert, Jean-Marie Basyn, Thomas Coomans, Sigrid Dehaeck, Griet Maréchal, Jaak Ockeley, Dirk van de Vijver, Robrechtvan Hee (e.a.) ; Luc Tack (concept en vormgeving) ; Marjan Buyle en Sigrid Dehaeck (eindred.) ; Oswald Pauwels, Kris Vandevorst, Fabrice Dor en Guy Focant (fotografie). *Architectuur van Belgische hospitalen*. (M&L cahier ; 12). Brussel : Ministerie van de Vlaamse gemeenschap - Afdeling Monumenten en Landschappen, 2005,

Bij de voorstelling hiervan stelde Dirk **Van Mechelen**, Vlaams Minister van Financiën, Begroting en Ruimtelijke Ordening, bevoegd voor monumenten,

landschappen en archeologie: Het tiende *M&L Cahier*, uitgegeven door de *Afdeling Monumenten en Landschappen*, rolde zopas van de persen. Nu al kan ik stellen dat het bijzondere uitgave geworden is. Het werd samengesteld in een 'inspirerende' samenwerking door de monumentendiensten van de drie gewesten en de federale overheid, bijgestaan door tientallen enthousiaste medeauteurs uit de hospitaalsites zelf, het *OCMW van Brussel* en de verantwoordelijken van de hospitaalmusea. Zij verleenden graag hun medewerking aangezien de hospitalen in België voor de eerste maal het onderwerp van een publicatie uitmaken. Zoals uit dit *M&L Cahier* blijkt, is ons land heel rijk aan monumentale en historische hospitalen, waarvan er vele als monument beschermd zijn. Hospitaalgebouwen zijn alleen al door hun omvang opvallende en interessante monumenten. Hun ontstaan gaat terug tot de 10^e-11^e eeuw, met als eerste doel het opvangen van de reizende pelgrims. Door de ontwikkeling van de steden in de 12^e eeuw en de grotere bevolkingsconcentraties stelt zich een nieuwe nood: het verzorgen van de zieken en het bijstaan van de hulpbehoevenden uit de stad en het omringende platteland. Het oorspronkelijke eenduidige opzet van de hospitalen als pelgrimsopvang wordt dan ook snel uitgebreid tot deze andere functies. Al kunnen ze in die periode nog niet vergeleken worden met het hedendaagse ziekenhuis. De gestage

ontwikkeling van de geneeskunde en de nieuwe ideeën omtrent ziekenzorg weerspiegelen zich in de ontwikkeling en de architectuur van de hospitaalgebouwen. Waar de middeleeuwse hospitalen nog gebouwd werden naar het model van de kloostercomplexen, zien we vanaf de hervormingen van **Jozef II** rond 1780-1790, een gestage evolutie naar het huidige moderne ziekenhuis: een plaats waar zieken behandeld worden door medisch geschoold personeel in een speciaal hiervoor ontworpen gebouw. Zo zien we in de 19^e eeuw het paviljoentype ontstaan, terwijl men in de 20^e eeuw meer en meer voor hoogbouw zal opteren. Daarnaast zijn er steeds specifieke gebouwen geweest voor bepaalde aandoeningen. De leprozerieën en pesthuisjes aan de rand van de stad tijdens de middeleeuwse epidemieën van deze besmettelijke ziekten; gebouwen voor de behandeling van geesteszieken, vaak in een rustige landelijke omgeving ingeplant; sanatoria in een gezonde buitenomgeving voor de behandeling van tuberculosepatiënten. Vermits deze ziektes gelukkig bijna uitgestorven zijn, is voor dit soort hospitalenpatrimonium een herbestemming onvermijdelijk. Dit *M&L-Cahier* stelt het rijke erfgoed aan monumentale en historische hospitalen in België voor, van de 12^e eeuw tot en met het *interbellum*. Veel, zelfs oude hospitalen, zijn nog steeds in gebruik. Vaak zijn ze in de loop der tijden uitgebreid of verbouwd. In sommige gevallen werd geopteerd voor

nieuwbouw ter aanvulling van het oude gebouwenbestand. Door het verdwijnen van de bepaalde ziektes zijn leprozerieën, pesthuisjes en sanatoria per definitie niet meer in gebruik. Er zijn ook andere hospitalen die niet meer aangepast zijn of kunnen worden aan de huidige evolutie en vereisten van de medische wetenschap. Voor al deze gebouwen dient een nieuwe aangepaste functie te worden gezocht.

De ideale herbestemming van deze meestal zeer grote gebouwen ligt meestal in het verlengde van hun vroegere zorgfunctie, zoals naar een bejaarden- of rusthuis. Belangrijke hospitalen, zoals het *Sint-Janshospitaal* in Brugge, het *Guislain instituut* in Gent, waar we vandaag te gast zijn, en het *hospitaal Notre Dame à la Rose* in Lessines hebben thans een museale functie. Sommige hospitalen combineren een gedeeltelijk museale functie met de oorspronkelijke zorgfunctie, zoals het middeleeuwse *Sint-Janshospitaal* in Damme. Een voormalig *interbellum* ziekenhuis, zoals dat van Astene, is als woonhuis herbestemd. Voor sanatoria, voornamelijk gesitueerd op afgelegen plaatsen, ligt de problematiek – door het verdwijnen van ziektes – iets ingewikkelder. Met creativiteit enerzijds, en respect voor het historisch erfgoed anderzijds, zijn oplossingen mogelijk die alleszins een boeiende uitdaging vormen zowel voor de medische wereld als voor de monumentenzorg. De samenwerking tussen de verschillende federale en gewestelijke diensten voor

de samenstelling van dit boek is alvast bemoedigend en een stap in de goede richting. Graag feliciteer ik dan ook iedereen die bijgedragen heeft tot deze

prachtige publicatie.

Bron:<http://www.dirkvanmechelen.be/toespraken.php?id=94>.

RECENT AANGEKOCHT VOOR DE SIWE BIBLIOTHEEK EN HET SIWE DOCUMENTATIECENTRUM

MONUMENTA CARTOGRAPHICA

Joost **Depuydt** (selectie originele kosmografische bronnen, tekst catalogus en vormgeving tentoonstelling) ; Werner Kreuer (selectie facsimilé's) ; Luc Knapen en Bruno Vandermeulen (foto's). *Monumenta Cartographica. Fascimilé's van uniek kaartmateriaal (tot ca. 1550) en originele kosmografische bronnen.* Leuven : Universiteitsbibliotheek K.U.Leuven, 2005, 35p.

In deze kleine publicatie die de catalogus was bij de tentoonstelling *Monumenta Cartographica* die tot 22 april 2005 liep in de *Universiteitsbibliotheek* van de *K.U.Leuven* [Mgr. Ladeuzeplein 21 te 3000 Leuven] wordt een korte uitleg gegeven bij elk van de facsimilé's of originele kosmografische bronnen die getoond werden. Naast het Middeleeuwse en Ptolemeïsche [Claudius **Ptolemaeus**] wereldbeeld komt ook de wereld der ontdekkingen aan bod – een nieuwe wereld gaat open. Daarnaast is er tevens aandacht voor de *tabulae modernae* of 'moderne kaarten', '*Germania*' of Midden-Europa als *tabula nova*, en een curiosum. Dit geheel van facsimilé's werd aangevuld

met kosmografische teksten uit de *Oudheid* en de *Middeleeuwen*, de nieuwe tijd en een nieuwe wereld en de kosmografie te Leuven: Joachim **Sterck van Ringelberg** (1499-ca. 1531), Reinerus **Gemma Frisius** (1508-1555) die onder andere werk van Petrus **Apianus** bezorgde. (dv)

ROGER VAN GEEN ... 10 JAAR LATER

Gustaaf C. Cornelis, Els Witte en Irina Veretennicoff (red.). *Roger Van Geen. Een kritisch-optimistische kijk op onderwijs, wetenschap en maatschappij.* Brussel : VUBpress, 1997, 311p. – ISBN 90-5487-139-3

Op 31 mei 1995 – juist een maand nadat hij amper 60 geworden was – stierf Roger **Van Geen** (° Antwerpen, 1 mei 1935) in het *academisch ziekenhuis* van de *VUB* te Jette waar hij behandeld werd voor kanker. Een man van formaat: was rector van de *VUB*, voorzitter van de *Nationale Raad voor Wetenschapsbeleid (NRWB)* en het *Studiecentrum voor Kernenergie (SCK.CEN)* te Mol bijvoorbeeld. In

het boek komen heel wat facetten uit het leven van Van Geen aan bod. Men vergeet echter dat hij op jonge leeftijd ook nog een opleiding gevolgd heeft als bibliothecaris. Laten we hopen dat men hier tien jaar na zijn dood ook nog eens oog voor heeft. De *Aula* in *gebouw Q* op de *VUB-campus* is ondertussen *Aula Roger Van Geen*.

Check tevens:

<http://www.fwo-vlaanderen.be/subsidiewijzer/reglement.jsp?nr=2485>
en <http://rd-ir.vub.ac.be/onderzoek/RogerVanGeenDocBeurs.php> . (dv)

SIWE CAHIER 2 IS PAS VERSCHENEN (EIND MEI 2005)

VOEDSELSCHIEKUNDE IN DE NEGENTIENDE EEUW

Marika Blondel-Mégrelis, Hendrik Deelstra, Josette Fournier en Karel Haustraete; Chris Crombé en Dominique Vanpée (eindred. en woord vooraf). *Voedselschikunde in de negentiende eeuw. (SIWE cahier ; 2)*. Leuven : Steunpunt Industrieel en Wetenschappelijk Erfgoed – SIWE, 2005, 20p. – ISBN 90-7769-406-4

In april 2004 zag een nieuwe reeks binnen de SIWE-publicaties het licht: *SIWE Cahier* (ISSN 1780-2857). De delen van deze reeks zouden onregelmatig verschijnen – maar normaliter minstens één nummer per jaar. Waar de eerste *SIWE Cahier* er kwam naar aanleiding van *Erfgoeddag* op zondag 18 april 2004 en als titel droeg 't *Zit in de familie. Erfgoed en families in de wetenschap, technologie en industrie* met daarin als bijdragen: familieverhalen rond de industrieel Edouard **Remy** en de Nobelprijswinnende en reeds aan industriële toepassingen denkende

wetenschappelijke familie **Curie**; de plantenfamilies als voorbeeld van familie binnen de biologie als wetenschap en het 'Gentse' familiebedrijf *Aelterman Metaalconstructies b.v.b.a.* dat via een interview haar realisaties op het vlak van constructie, renovatie, ...bracht is dit *Cahier* nu weer totaal anders.

Ja, want nu is het thema *Voedselscheikunde in de negentiende eeuw*. De eerste keer dat er bij *SIWE* vzw een publicatie is die volledig handelt over de geschiedenis van de wetenschap/wetenschapsgeschiedenis.

Waarom dit *SIWE Cahier 2*? Omdat *SIWE* vzw wel degelijk wat te brengen heeft op het vlak van wetenschappelijk erfgoed. Zij organiseerde samen met de *Sectie Historiek* van de *Koninklijke Vlaamse Chemische Vereniging (KVCV)* ter gelegenheid van de studiedag *Voedselchemie in Vlaanderen V. Trends in de levensmiddelenanalyse* van de *KVCV* een postertentoonstelling waarvan de kern de Franse tentoonstelling *Nourrir les hommes* was. De specialist **Hendrik Deelstra** werd bereid gevonden een inleiding te schrijven tot de *Cahier* die de ook op de tentoonstelling opgestelde vertalingen zou bevatten van de Franse panelen van Marika **Blondel-Mégrelis** en Josette **Fournier**. Deze handelden over Louis-Joseph **Proust**, Michel-Eugène **Chevreul**, Jean-Baptiste **Boussingault**, Joseph **Gay-Lussac** en Justus **von Liebig**. Enkele extra panelen waarvan ook de tekst opgenomen in dit cahier zijn

van de hand van hij die de leiding nam over de *projectgroep Voedselscheikunde* binnen *SIWE* vzw – Karel **Haustraete**: *Arthur Petermann 1845-1902* en *Een eeuw rijksontledingslaboratorium te Antwerpen (1885-1985)*. Ir. en *SIWE*-bestuurder **Haustraete** verzorgde tevens een afsluitende beperkte bibliografie. Deze publicatie is niet enkel interessant voor hen die zich interesseren voor de voedselscheikunde maar daarenboven ook voor hen die zich inlaten met de geschiedenis van de scheikunde, het eten (*Liebig Chicken Soup*, *Oxo bouillon*, *Fray Bentos Corned Beef*, ... of met de volkscultuur, het verzamelen van prentjes/chromo's van *Liebig*, etc.

Kan apart bij *SIWE* vzw besteld worden daar het niet bij het normale *SIWE*-lidmaatschap hoort voor 6 euro (portkosten niet inbegrepen) – Stapelhuisstraat 15 - 3000 Leuven of via e-mail info@siwe.be. (dvp)

FISCALE ATTESTEN VOOR GIFTEN VAN ERFGOEDPROJECTEN – MIWE

Sinds 6 oktober 2003 kan u een fiscaal attest krijgen voor giften aan *SIWE* vzw. Hiervoor werd bij *VCM, het contactforum voor erfgoedverenigingen*, een project ingediend.

INHOUD VAN HET PROJECT

Zoals u waarschijnlijk wel weet beschikken wij over een beperkte collectie industrieel en wetenschappelijk erfgoed. Het is onze bedoeling deze collectie uit te breiden, op te waarderen en toegankelijker te maken voor het grote publiek. Op langere termijn willen wij dan ook een *Museum voor Industrieel en Wetenschappelijk Erfgoed (MIWE)* realiseren. Een tweede piste is het uitbouwen en toegankelijker maken van een documentatiecentrum rond industrieel en wetenschappelijk erfgoed.

Er is dus dringend geld nodig voor tentoonstellingskasten, restauratiewerken, aankoop voor publicaties, ...

HOE WERKT HET CONCREET?

VCM, het contactforum voor erfgoedverenigingen is een logistiek en administratief ondersteunende partner in dit project. De giften worden gestort op een specifieke rekening van het project. *VCM* doet de betalingen en reikt jaarlijks fiscale attesten uit aan elke schenker. Fiscale attesten worden slechts verleend voor giften vanaf 30 euro. Indien je *MIWE* en het *SIWE documentatiecentrum* mee wil helpen realiseren, geef ons dan een financieel steuntje op deze specifieke rekening: **745-0093892-65 op naam van MIWE.**

SIWE is aangesloten bij

CONTACTFORUM
VOOR
ERFGOEDVERENIGINGEN

De werking van SIWE wordt mogelijk gemaakt door de financiële steun van :

Leuven
Universiteit
van
applied
sciences

HOE LID WORDEN VAN SIWE VOOR HET JAAR 2005?

Door uw bijdrage te storten op rekening 001-3088106-90 van SIWE v.z.w.
Stapelhuisstraat 15 – 3000 Leuven – IBAN BE34 0013 0881 0690 – BIC GEBABEBB
Jaarlijkse bijdrage: BELGIË: sympatiserend lid: €15,00 – vereniging: €20,00 –
steunend lid, bedrijven: €30,00 – BUITENLAND: sympatiserend lid: €22,50 –
vereniging, bedrijf en steunend lid: €35,00.

Ieder lid ontvangt zowel het SIWE Magazine als de SIWE Nieuwsbrief.

BC 1680
P.B. - P.P.
België-Belgique

Afgifttekantoor BIERBEEK
Erkenningsnummer: P209286

Afzender : SIWE v.z.w.
Stapelhuisstraat 15
3000 Leuven